

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Inarus Kilibayev

Azylová a migrační politika v ČR
Bakalářská práce

Olomouc 2024

Poděkování

Rád bych poděkoval vědouce práci Mgr. Evě Zorkové, Ph.D. za její neocenitelnou podporu, cenné rady a projevenou trpělivost během vedení celého procesu vytváření této práce.

Prohlašuji,

Že jsem předloženou bakalářskou práci vytvořil samostatně a všechny citace a prameny byly mnou řádně označeny. Použitou v rámci této práce literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne 30. března 2023

.....
Kilibayev Inarus

Obsah

Úvod	1
Teoretická část	3
1. Vymezení teoretických pojmů	3
1.1 Cizinecké právo a cizinec	3
1.2 Kategorie cizinců	3
1.3 Migrační politika	4
1.4 Cíle migrační politiky ČR	4
1.5 Odbor azylové a migrační politiky	5
1.6 Cizinecká policie	5
2. Vývoj právní úpravy	6
2.1 Zákon Národního shromáždění č. 52/1935 Sb. z. n., o pobytu cizinců	6
2.2 Zákon č. 52/1949 Sb. o hlášení obyvatelstva a o povolování pobytu cizincům	6
2.3 Zákon č. 68/1965 Sb., o pobytu cizinců na území Československé socialistické republiky	7
2.4 Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území ČSFR	7
3. Zákon o pobytu cizinců na území ČR	8
3.1 Pobytová oprávnění dle cizineckého zákona	8
3.2 Přechodný pobyt s dlouhodobým vízem	8
3.3 Vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem sezonního zaměstnání	9
3.3.1 Podmínky získání víza sezonního zaměstnání	9
3.3.2 Nevýhody víza nad 90 dnů za účelem sezonního zaměstnání	10
3.4 Dlouhodobý pobyt za účelem studia	11
3.4.1 Podmínky dlouhodobého studijního pobytu	11
3.4.2 Studijní vs. ostatní účely pobytu	12
3.4.3 Přínos dlouhodobého studijního pobytu	13
3.5 Trvalý pobyt	13
3.5.1 Podmínky k získání povolení k trvalému pobytu podle § 68 odst. 1	13
3.5.2 Jiné druhy povolení k trvalému pobytu	13
4. Procesní aspekty pobytových řízení	14
4.1 Právní rámec	14
4.2 Jednací jazyk a průběh žádosti	14
4.3 Práva žadatele	15
4.4 Problematika správního uvážení v pobytových řízeních	15
4.5 Správní uvážení v řízeních o dlouhodobé víza	15
4.6 Opravné prostředky a soudní přezkum	16
Praktická část	18

5.	Případová studie	18
5.1	Prodloužení studijního pobytu.....	18
5.2	Rozbor judikatury: Rozsudek NSS sp. zn. 9 Azs 154/2014-45	19
5.3	Rozbor judikatury: Rozsudek NSS sp. zn. 2 Azs 67/2017	21
5.4	Rozbor judikatury: Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 23/11	22
6.	Statistika v oblasti migrace.....	26
6.1	Legální migrace a dočasná ochrana.....	26
6.2	Statistika v oblasti mezinárodní ochrany	32
7.	Úvahy nad novým cizineckým zákonem de lege ferenda	35
7.1	Institut garanta pobytu	36
7.2	Digitalizace pobytové agendy	36
7.3	Zastupování cizinců.....	37
7.4	Fikce pobytu	37
7.5	Evidence občanů EU v Registru obyvatel	38
7.6	Soudní přezkum proti rozhodnutím o neudělení dlouhodobého víza.....	39
7.7	Duplicita v rámci právního řádu	39
	Závěr.....	41
	Seznam použitých zkratk	42
	Seznam grafů	43
	Seznam použitých zdrojů a literatury	44

Úvod

V posledních letech se otázka migrace stala jedním z nejdiskutovanějších témat v celé Evropě. Vedle legální migrace, považované v důsledku celosvětové globalizace a upevnění vztahů mezi státy za běžný jev, se zvláštní pozornost věnuje problematice nelegální migrace a uprchlictví. Události na Blízkém východě a v Severní Africe, jakož i více než dva roky trvající válečný konflikt mezi Ruskou federací a Ukrajinou a nová eskalace napětí mezi Izraelem a Palestinou, mají bezprostřední vliv na evropské státy a představují pro ně i Českou republiku významnou výzvu.

K volbě tématu bakalářské práce mě motivovaly následující faktory:

- 1. Můj pobyt v ČR jako cizince po dobu necelých 5 let.*
- 2. Osobní vztah k cizinecké problematice, vyvolaný mým právním postavením cizince a každoročním účastenstvím ve správních řízeních o prodloužení platnosti pobytového oprávnění.*

Primární cíl této práce je charakterizovat a hodnotit problematiku české azylové a migrační politiky. V rámci práce bude prostřednictvím právní komparace zodpovězeno dvě výzkumné otázky:

- 1. Je současná legislativa v oblasti azylové a migrační politiky efektivní a k cizincům nakloněna?*
- 2. Podařilo se ČR zvládnout migrační krizi, která nastala v roce 2022?*

Svou práci jsem rozdělil do sedmi kapitol, které jsou rozčleněny do dvou hlavních částí: teoretické a praktické. V teoretické části jsou uvedeny definice základních teoretických pojmů a stručně vymezena historie vývoje právní úpravy v oblasti cizineckého práva. Následující část je dále zaměřena na rozbor vybraných ustanovení zákona o pobytu cizinců. Primární cíl praktické části je analýza aktuální situace v oblasti migrace a azylu. K naplnění tohoto cíle bude provedena případová studie a analýza dostupných oficiálních statistických údajů z Ministerstva vnitra a ČSÚ. Tato část by podle záměru autora měla představovat nejzajímavější část práce. Sekundárním cílem praktické části je identifikace podstatných nedostatků stávající právní úpravy cizineckého práva a hodnocení možných změn, které může přinést nový cizinecký zákon.

Přesně definovaný rozsah bakalářských prací, stanovený vnitřní normou PF UP PF-B-21/06 o náležitostech kvalifikačních prací, omezuje možnost podrobněji se zaměřit na všechny aspekty zvolené problematiky. V důsledku toho jsem se rozhodl v teoretické části soustředit pouze na klíčové aspekty cizinecké problematiky a otázky azylu a dočasné ochrany probrat výhradně v praktické části.

Moje práce se zaměřuje na situaci v oblasti migrace a azylu v ČR, proto budou využívány primárně českojazyčné vědecké zdroje. Současná situace ve zkoumané oblasti je komplikovaná zastaralostí odborné literatury. Klíčovým zdrojem je kolektivní monografie Pavla Čižinského, „Cizinecké právo“, z roku 2012, která je považována za nejstrukturovanější dílo o pobytu cizinců v ČR, avšak nereflektuje plně aktuální stav. Tato skutečnost ztěžuje koncipování práce, ale zároveň představuje příležitost přispět k rozvoji vědního oboru. K získání aktuálních informací jsem využil relevantní vědecké články a kvalifikační práce, statistická data z Ministerstva vnitra a ČSÚ, analýzu soudních a správních rozhodnutí a osobní zkušenosti z pobytových řízení, což představuje přidanou hodnotu mé práce.

Metodika práce kombinuje několik přístupů a metod, které umožňují komplexní analýzu tématu azylové a migrační politiky v České republice. Klíčovými metodami použitými v této práci jsou:

- Literární rešerše: Pro získání teoretického základu a kontextu byla provedena rozsáhlá rešerše existující literatury, včetně knih, článků, zákonů, nařízení a odborných studií zabývajících se cizineckým právem a migrační politikou.
- Právní analýza: Značná část práce je věnována detailní analýze právních předpisů, které regulují pobyt cizinců na území ČR. Právní analýza zahrnovala vyhodnocení zákonů, vyhlášek, nařízení vlády a rozhodnutí soudů. Důraz byl kladen na změny v legislativě a jejich dopady na cizince pobývající v ČR.
- Kvalitativní analýza: Metoda kvalitativní analýzy byla využita pro vyhodnocení judikatury a správní praxe. Analyzovány byly konkrétní případové studie a rozhodnutí soudů, což umožnilo lépe porozumět aplikaci cizineckého práva v praxi a identifikovat klíčové problémy a výzvy, kterým cizinci v ČR čelí.
- Statistická analýza: Byly použity statistické údaje k posouzení trendů migrace, počtu udělených pobytových oprávnění, žádostí o mezinárodní ochranu a dalších relevantních aspektů migrační situace v ČR. Statistická analýza poskytla kvantitativní podklad pro posouzení efektivity současné migrační politiky a jejího dopadu na migrační trendy.

Současná mezinárodně-politická situace ovlivňuje migrační politiku ČR. Budou se o ní nadále vést diskuse a bude relevantní i v následujících letech. Hlavní přínos své práce vidím v tom, že pomůže čtenářům pochopit problémy, kterým cizinci každodenně čelí v ČR, a tím podílet se na tvorbě legislativy, která bude vstřícná vůči cizincům.

Teoretická část

1. Vymezení teoretických pojmů

1.1 Cizinecké právo a cizinec

Cizinecké právo představuje soubor právních norem, které upravují práva a povinnosti cizinců, odlišná od práv a povinností občanů dotyčného státu.¹ Podle definice v § 1 odst. 2 cizineckého zákona se cizincem rozumí „fyzická osoba, která není občanem ČR, a to včetně občanů EU.“²

Zkoumání cizineckého práva se zabývá právem pobytu cizinců na území určitého státu a administrativními otázkami spojenými s cizineckou problematikou. Do oblasti cizineckého práva je nutné zahrnout otázky přístupu cizince ke výdělečné činnosti a ke systému sociálního zabezpečení na území hostitelského státu, stejně jako problematiku právního postavení cizince v oblasti politických práv, jeho postavení při úpravě osobního statusu a sankce, kterým mohou být cizinci podrobeni.³

Klíčovým pramenem cizineckého práva je **zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky**.

Cizincům v ČR jsou na ústavní úrovni zaručena základní lidská práva a svobody, s výjimkou těch, která jsou výslovně přiznána pouze občanům ČR.⁴ Cizinci mají odlišné právní postavení ve srovnání s občany ČR, což se projevuje především v oblasti volebního práva. Toto rozdílné zacházení s cizinci se také odráží v omezeních pro zastávání určitých povolání ve státní a veřejné správě a v nemožnosti vstupu do služebního poměru v Policii ČR a dalších bezpečnostních složkách.⁵

1.2 Kategorie cizinců

Občané cizích států na území ČR tvoří jednotnou kategorii osob se stejným právním postavením. Rozlišujeme tři následující kategorie: občané EU a jejich rodinní příslušníci, cizinci ze třetích zemí a osoby, jejichž pobyt není vázán na státní občanství.

První kategorii tvoří občané států, které nejsou členskými zeměmi EU, stejně jako Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska, tedy cizinci ze třetích zemí. Do této kategorie

¹ ČIŽINSKY, Pavel a kol. Cizinecké právo, Praha: Linde, 2012. s. 15.

² § 1 odst. 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³ ČIŽINSKY, Pavel a kol. Cizinecké právo, Praha: Linde, 2012. s. 15.

⁴ § 42 odst. 2 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ BUDILOVÁ, L., HIRT, T. Policista v multikulturním prostředí. Praha: Odbor bezpečnostní politiky a Odbor azylové a migrační politiky MVČR, 2005. s. 9.

také nepatří cizinci, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU.⁶ Právní rámec pobytu cizinců ze třetích zemí je primárně obsažen v cizineckém zákoně.

Z definice druhé kategorie vyplývá, že se jedná o občany EU a jejich rodinné příslušníky. Právní postavení občanů EU je dáno unijními předpisy⁷, které jim umožňují svobodně se pohybovat a zdržovat se na území členských států.⁸ Občané EU mají rovněž svobodný přístup k trhu práce bez nutnosti zvláštního povolení podle vnitrostátních právních předpisů.⁹ Třetí kategorii tvoří osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana podle azylového zákona¹⁰, a osoby s dočasnou ochranou, které pobývají na území ČR.¹¹

1.3 Migrační politika

Migrační politika představuje soubor stanovených pravidel a nástrojů, které regulují vstup a pobyt cizinců pocházejících ze třetích zemí na území členských států EU.¹² Provádění migrační politiky je dáno společnými právními předpisy EU, které regulují oblasti mezinárodní ochrany (azylu), ochrany vnějších hranic Unie a návratů společně s vyhoštěním neoprávněně pobývajících osob. Zároveň vysoká míra diskrece v oblastech legální migrace a následné integrace cizinců zůstává v pravomoci jednotlivých členských států.¹³ Členské státy EU musí své zákony a další ustanovení upravovat a implementovat v souladu s sekundárními právními předpisy EU, které obsahují pravidla pro cizince před vstupem a po vstupu na území státu.

1.4 Cíle migrační politiky ČR

Migrační politika ČR se zaměřuje především na zajištění bezpečnosti jak uvnitř státu, tak na jeho hranicích. Cíle a zásady se týkají integrace cizinců, legální a nelegální migrace, návratové politiky, mezinárodní ochrany, volného pohybu v rámci EU a spolupráce s členskými státy EU v této oblasti.¹⁴

⁶ JELÍNKOVÁ, Lucie. Právní postavení cizinců v ČR. Bakalářská práce. Praha 2021. s. 11.

Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/wkfp9/Pravni_uprava_pobytu_cizincu_v_CR_bp.pdf.

⁷ čl. 21 Smlouvy o fungování Evropské unie a Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně dalších nařízení.

⁸ DANĚK, Matěj, Magdaléna VYŠKOVSKÁ a Jaroslava FOJTÍKOVÁ. Zaměstnávání cizinců na území České republiky. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, [2020]. Práce, mzdy, pojištění. str. 45.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ § 2 odst. 2 a 3 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů.

¹² VÁCHUT, Petr. Migrační a azylová politika České republiky. Bakalářská práce. Brno 2021. s. 9.

Dostupné na: https://is.ambis.cz/th/hinyd/BP_Migracni_a_azylova_politika_CR.pdf.

¹³ Strategie migrační politiky České republiky [online] mvcr.vz, [cit. 4. února 2024] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>.

¹⁴ Tamtéž.

V důsledku aktivní spolupráce Ministerstva vnitra ČR s ostatními ministerstvy a vládou ČR byly zformulovány konkrétní cíle na vnitrostátní i nadnárodní úrovni, kterých si ČR přeje v rámci migrační politiky dosáhnout. Mezi tyto cíle patří:

1. *zajištění harmonického soužití mezi cizinci a občany ČR a předcházení negativním sociálním jevům prostřednictvím aktivní integrace cizinců;*
2. *zajištění právního řádu v oblasti nelegální migrace, návratové politiky a organizovaného zločinu spojeného s převaděčstvím a obchodováním s lidmi, stejně jako zajištění bezpečnosti českých občanů;*
3. *dodržení přijatých závazků v oblasti azylu a zajištění flexibilní kapacity celého systému;*
4. *posílení aktivit zaměřených na pomoc uprchlíkům v zahraničí, a to i za účelem prevence dalších migračních toků do zahraničí;*
5. *zachování výhod volného pohybu osob v rámci EU a Schengenského prostoru;*
6. *podpora legální migrace, která přináší státu i jeho občanům přínosy a umožňuje flexibilní reakci na potřeby pracovního trhu a dlouhodobé potřeby státu;*
7. *plnění mezinárodních závazků, vyplývajících pro ČR a aktivní účastí na diskusích na evropské úrovni a v hledání společných řešení¹⁵.*

V ČR jsou kompetentními orgány v oblasti migrační politiky Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra a Cizinecká policie, které budou detailně popsány v následujících podkapitolách.

1.5 Odbor azylové a migrační politiky

OAMP, útvar MV ČR, převzal odpovědnost za oblast migrace a azylu. Tento útvar byl zřízen v roce 2000 sloučením odboru pro uprchlíky s odborem pro imigraci a ochranu státních hranic. V rámci svých pravomocí je OAMP oprávněn rozhodovat jako prvostupňový orgán ve věcech žádostí cizinců o udělení mezinárodní ochrany a vydávání všech typů pobytových oprávnění, s výjimkou krátkodobých víz a víz pro diplomatické pracovníky.¹⁶

1.6 Cizinecká policie

Cizinecká policie, specializovaný útvar PČR, je příslušná pro provádění pobytových kontrol, uplatnění represivních opatření vůči nelegálně zdržujícím se cizincům a plnění

¹⁵ Strategie migrační politiky České republiky [online] mvcr.vz, [cit. 4. února 2024] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>.

¹⁶ MJARTAN, Petr. Cizinecké procesní právo se zaměřením na odchylky od správního řádu. Rigorózní práce. Olomouc 2017. s. 85.

závazků, vyplývajících z mezinárodních smluv a platných právních předpisů Evropského společenství.¹⁷

2. Vývoj právní úpravy

Cílem této kapitoly je představit stručný přehled vývoje legislativy v oblasti cizineckého práva.

Dnešnímu účinnému cizineckému zákonu předcházely následující již neplatné právní předpisy, které se vyznačovaly svou stručností oproti němu:

- *Zákon Národního shromáždění č. 52/1935 Sb. z. n., o pobytu cizinců*
- *Zákon č. 52/1949 Sb. o hlášení obyvatelstva a o povolování pobytu cizincům*
- *Zákon č. 68/1965 Sb., o pobytu cizinců na území Československé socialistické republiky*
- *Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní Republiky.*

2.1 Zákon Národního shromáždění č. 52/1935 Sb. z. n., o pobytu cizinců

Právní rámec pobytu cizinců na území Československé republiky byl stanoven zákonem č. 52/1935 Sb., o pobytu cizinců. Zákon se skládal z tří částí a sedmnácti paragrafů. Zákon ukládal cizincům starším 14 let, kteří hodlali se zdržet na území déle než dva měsíce, povinnost žádat o povolení k pobytu. Tato povinnost se týkala také cizinců, kteří plánovali vykonávat výdělečnou činnost, bez ohledu na délku jejich předchozího pobytu. Pravomoc rozhodovat o žádostech o povolení k pobytu měl zemský úřad, který mohl žádost schválit pouze v případě, že vyhovuje předepsaným náležitostem a nejedná se o osoby, jejichž pobytem může být ohrožen veřejný klid, pořádek nebo bezpečnost státu nebo jiné důležité zájmy veřejné, zejména hospodářské.¹⁸

2.2 Zákon č. 52/1949 Sb. o hlášení obyvatelstva a o povolování pobytu cizincům

Zákon z roku 1949 upravoval problematiku hlášení obyvatelstva a povolování pobytu cizincům. Oproti předchozí právní úpravě se tento zákon vyznačoval větší přísností, neboť v § 13 bylo stanoveno, že na území Československa se mohou zdržovat pouze cizinci, kterým bylo uděleno oprávnění k pobytu. Vydávat povolení mohl krajský národní výbor, přičemž podmínky byly obdobné těm z roku 1935.¹⁹ Povolení k pobytu bylo udělováno na dobu nejvýše dva roky a mohlo být geograficky omezeno na určitou část území státu.²⁰

¹⁷ DUBEN, Lukáš. Současný vývoj nelegální migrace v České republice a její podíl na protiprávní činnosti. Bakalářská práce. Praha 2023. s. 24.

¹⁸ § 2 odst. 1 zrušeného zákona č. 52/1935 Sb., o pobytu cizinců.

¹⁹ Srov. § 2 odst. 1 zákona č. 52/1935 Sb. s § 15 odst. 1 zrušeného zákona č. 52/1949 Sb., o hlášení obyvatelstva a o povolování pobytu cizincům.

²⁰ § 15 odst. 2 zrušeného zákona č. 52/1949 Sb.

2.3 Zákon č. 68/1965 Sb., o pobytu cizinců na území Československé socialistické republiky

Zákon obsahoval pouze devět paragrafů. Oproti svým předchůdcům byl považován za novátorský, a to díky následujícím aspektům:

1. *Kromě regulace podmínek pobytu zákon vymezoval také pravidla pro vstup cizinců na území Československé socialistické republiky.*²¹
2. *Uznával možnost vyhoštění cizinců, kteří se neoprávněně zdržovali na území státu.*²²
3. *Došlo k rozdělení pravomoci mezi Ministerstvem vnitra, Ministerstvem zahraničních věcí a orgány, které byly těmito ministerstvy zmocněny.*²³

2.4 Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území ČSFR

Zákon z roku 1992 se stal první porevoluční normou, která upravovala problematiku cizinců. Devadesátá léta přinesla liberální přístup k migrační politice, což v praxi znamenalo, že každý mohl vstoupit do země a dělat, co chtěl. Cílem nového cizineckého zákona tedy nebylo migrační toky omezit, ale spíše je evidovat a vytvořit prostředky pro zásahy proti nelegální migraci a proti cizincům, kteří porušovali zákonné povinnosti.²⁴ Mgr. Pavel Čížinský ve své monografii poukázal na to, že zákon nebyl dostatečně propracovaný a postrádal některá ustanovení ve prospěch cizinců,²⁵ ale i přes tyto nedostatky představoval nezbytnou normu.²⁶

Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území ČSFR, byl rozdělen do sedmi částí a zahrnoval 37 paragrafů. Tento předpis rozlišoval mezi krátkodobým, dlouhodobým a trvalým pobytem cizince na území ČSFR. Zvláště pozoruhodné bylo ustanovení § 7, které poprvé definovalo institut trvalého pobytu. Dále tento paragraf stanoví, že povolení k trvalému pobytu se uděluje „zejména za účelem sloučení rodiny, pokud manžel, příbuzný v přímé linii nebo sourozenec cizince má trvalý pobyt na území České a Slovenské Federativní Republiky, v jiných humanitárních případech nebo pokud je to odůvodněno zahraničněpolitickým zájmem ČSFR.“²⁷ V zákoně byla také nově vymezena oblast přestupků, kterých se mohou cizinci dopustit, a na jejich projednání se vztahovaly obecné předpisy o přestupcích.²⁸

²¹ § 1 odst. 1 zrušeného zákona č. 68/1965 Sb., o pobytu cizinců na území Československé socialistické republiky.

²² Tamtéž, § 3 odst. 4

²³ Tamtéž, § 1 odst. 2, § 2 odst. 2 a 4, § 4 odst. 1.

²⁴ BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. 308 s. Monografie, sv. č. 15. s. 220–221.

²⁵ ČÍŽINSKY, Pavel a kol. Cizinecké právo, Praha: Linde, 2012. s. 34.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ § 7 zrušeného zákona č. 123/1992 Sb.

²⁸ HAMBÁLEK, František. Právní úprava podnikání cizinců na území České republiky. Diplomová práce. Plzeň 2023. s. 36. [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/hinyd/BP_Migracni_a_azylova_politika_CR.pdf.

3. Zákon o pobytu cizinců na území ČR

Zákon č. 326/1999 Sb. je stěžejním předpisem cizineckého práva. Tento předpis stanoví podmínky vstupu cizince na území ČR, vymezuje práva a povinnosti cizinců ve vztahu k pobytu a upravuje postup pro získání všech druhů pobytových oprávnění, s výjimkou krátkodobých pobytů^{29,30}. Cílem následující kapitoly je provést detailní právní analýzu vybraných pobytových titulů podle platného cizineckého zákona a definovat postup, kterým se musí cizinec řídit při podání žádosti o každý z těchto druhů pobytu.

3.1 Pobytová oprávnění dle cizineckého zákona

Cizinci nemají automatické právo na vstup a neomezený pobyt na území ČR, toto právo je vyhrazeno pro občany ČR.³¹ Pro vstup a pobyt (krátkodobý či dlouhodobý) na území ČR musí cizincům udělit povolení příslušné státní orgány. Cizinecký zákon stanoví tyto typy pobytových oprávnění, které umožňují legální pobyt na území ČR:

- *Přechodný pobyt bez víza*³²
- *Přechodný pobyt na území na krátkodobé víza*³³
- *Dlouhodobé víza*³⁴
- *Dlouhodobý pobyt*³⁵
- *Potvrzení o přechodném pobytu občana EU*³⁶
- *Povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana EU*³⁷
- *Trvalý pobyt*³⁸
- *Výjezdní příkaz*³⁹

3.2 Přechodný pobyt s dlouhodobým vízem

Dlouhodobé vízum, definované v § 51 odst. 1 cizineckého zákona, je povolení umožňující cizincům vstup, pobyt a vycestování z území ČR po dobu jeho platnosti.⁴⁰ Držitel víza má oprávnění pobývat na území ČR déle než 90 dnů za účelem, pro který bylo vízum vydáno. Cizinec musí plnit účel pobytu po celou dobu platnosti víza. Dlouhodobá víza

²⁹ DANĚK, Matěj, Magdaléna VYŠKOVSKÁ a Jaroslava FOJTÍKOVÁ. Zaměstnávání cizinců na území České republiky. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, [2020]. Práce, mzdy, pojištění. str. 26.

³⁰ Tamtéž, str. 27.

³¹ čl. 14 odst. 2 LZPS

³² § 18 zákona č. 326/1999 Sb.

³³ Tamtéž, § 20.

³⁴ Tamtéž, § 30.

³⁵ Tamtéž, § 42.

³⁶ Tamtéž, § 87a

³⁷ Tamtéž, § 87b.

³⁸ Tamtéž, § 65.

³⁹ Tamtéž, § 50.

⁴⁰ Tamtéž, § 51 odst. 1.

umožňují pobyt za různých účelů, jako je sezonní zaměstnání, podnikání, studium, sloučení rodiny apod.

Zásadní rozdíl mezi dlouhodobým vízem a institutem dlouhodobého pobytu spočívá v tom, že žádost o vízum se podává výhradně v zahraničí na zastupitelském úřadě ČR. Podle § 52 odst. 2 cizineckého zákona cizinec nemá právní nárok na udělení dlouhodobého víza.⁴¹

3.3 Vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem sezonního zaměstnání

Vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem sezonního zaměstnání se vztahuje na pracovní činnosti, které jsou vázány na roční období.⁴² Maximální doba platnosti tohoto druhu dlouhodobého víza je 6 měsíců.⁴³ Seznam odvětví, pro která je možné sezonní zaměstnání vykonávat, je taxativně vymezen prováděcím právním předpisem⁴⁴ a zahrnuje oblasti jako rostlinná a živočišná výroba, myslivost, lesnictví a těžba dřeva, stavebnictví, ubytování, stravování, pohostinství, architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy, stejně jako sportovní, zábavní a rekreační činnosti⁴⁵.

3.3.1 Podmínky získání víza sezonního zaměstnání

Podmínky a náležitosti pro získání víza k sezonnímu zaměstnání jsou upraveny v § 32 citovaného zákona. Klíčovým krokem je podání žádosti na příslušném zastupitelském úřadě ČR a splnění zákonem stanovených kritérií.

Náležitosti pro žádost o vízum nad 90 dnů za účelem sezonního zaměstnání zahrnují:

- *cestovní doklad;*
- *fotografie;*
- *doklad obdobný výpisu ze Trestního rejstříku pro osoby starší 15 let prokazující trestní bezúhonnost (v určitých případech lze nahradit čestným prohlášením o trestní bezúhonnosti);*
- *povolení k zaměstnání podle § 96 odst. 1 zákona o zaměstnanosti; žadatelé mohou uvést jednací číslo žádosti o udělení povolení k zaměstnání a pracoviště Úřadu práce, kde byla žádost podána;*

⁴¹ § 52 odst. 2 zákona č. 326/1999 Sb.

⁴² DANĚK, Matěj, Magdaléna VYŠKOVSKÁ a Jaroslava FOJTÍKOVÁ. Zaměstnávání cizinců na území České republiky. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, [2020]. Práce, mzdy, pojištění. str. 182.

⁴³ Tamtéž, s. 183.

⁴⁴ § 2 Vyhlášky č. 322/2017 Sb., o stanovení seznamu odvětví zaměstnání, která zahrnují činnosti závislé na ročním období, ve znění vyhlášky č. 468/2022 Sb.

⁴⁵ Tamtéž.

- *doklad potvrzující zajištění ubytování na celou dobu pobytu (pokud ubytování zajišťuje nebo zprostředkovává zaměstnavatel, je třeba přiložit potvrzení zaměstnavatele o dohodnuté výši mzdy, platu nebo odměny).*⁴⁶

Praktický postup pro získání víza nad 90 dnů za účelem sezonního zaměstnání:

1. *Oznámení zaměstnavatelem o volném pracovním místě krajské pobočce Úřadu práce.*
2. *Podání žádosti o povolení k zaměstnání.*
3. *Vyplnění žádosti a shromáždění předepsaných dokladů a listin.*
4. *Podání žádosti na zastupitelském úřadě ČR a úhrada konzulárního poplatku ve výši 2500 Kč (v místní měně, USD, nebo EUR).*
5. *Čekání na rozhodnutí (zákonná lhůta pro vyřízení je 60 dnů).*⁴⁷
6. *V případě kladného rozhodnutí vyzvednutí víza v cestovním dokladu.*
7. *Vstup na území ČR.*
8. *Registrace na cizinecké policii do 3 pracovních dnů po vstupu na území ČR.*⁴⁸

3.3.2 Nevýhody víza nad 90 dnů za účelem sezonního zaměstnání

Dlouhodobé vízum nad 90 dnů pro sezonní zaměstnání umožňuje legální pobyt na území ČR a vykonávání sezonní práce. Avšak má omezení, která ho činí nevhodným pro cizince, kteří plánují zůstat v zemi po vypršení jeho platnosti:

1. Maximální doba platnosti a pobytu podle tohoto typu víza je 9 měsíců.⁴⁹
2. Po vypršení platnosti víza není možné jeho pobyt na území ČR prodloužit ve vztahu k jiným typům pobytových oprávnění,⁵⁰ nicméně je možné podat novou žádost o stejný typ víza na zastupitelském úřadě.
3. Pobyt na základě sezonního víza se nezapočítává do pětiletého nepřetržitého pobytu potřebného pro získání trvalého pobytu.⁵¹

Primárním cílem sezonního zaměstnání je dočasné zapojení cizí pracovní síly s omezenými možnostmi další integrace do české společnosti.

⁴⁶ § 32 odst. 3 zákona č. 326/1999 Sb.

⁴⁷ DANĚK, Matěj, Magdaléna VYŠKOVSKÁ a Jaroslava FOJTÍKOVÁ. Zaměstnávání cizinců na území České republiky. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, [2020]. Práce, mzdy, pojištění. str. 183.

⁴⁸ § 93 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb.

⁴⁹ Tamtéž, § 32 odst. 4.

⁵⁰ PASTOREK, Štěpán. Zaměstnávání cizinců ze třetích zemí. Rigorózní práce. Praha 2019. s. 66. [cit. 18. března 2024].

⁵¹ §68 odst. 3 písm. d) zákona č. 326/1999 Sb.

3.4 Dlouhodobý pobyt za účelem studia

Tato část se věnuje jednomu z nejčastějších typů pobytových oprávnění, který je mi osobně blízký. Během téměř pěti let mého pobytu jsem čtyřikrát obnovoval své oprávnění k dlouhodobému pobytu za účelem studia.

Tento pobytový titul umožňuje legální pobyt cizincům studujícím na akreditovaných programech českých vysokých škol. Právní rámec je stanoven v § 42 d cizineckého zákona, s povinností plnit studijní účel po celou dobu platnosti oprávnění.

3.4.1 Podmínky dlouhodobého studijního pobytu

Žádost o povolení k pobytu za účelem studia lze podat jak na území ČR, tak i v zahraničí. Výjimku tvoří cizinci zdržující se na území na základě víz a povolení pro strpení. Cizinci s dlouhodobým vízem pro sezonní podnikání nemohou podat žádost v ČR.

Pro získání povolení je třeba předložit:

- *cestovní doklad;*
- *doklad potvrzující účel pobytu (například potvrzení o studiu);*
- *prostředky na pobyt podle § 13 cizineckého zákona;*
- *doklad o zajištění ubytování;*
- *fotografii;*
- *doklad o trestní bezúhonnosti a bezinfekčnosti (na vyžádání).⁵²*

Praktický postup k získání dlouhodobého pobytu za účelem studia s podáním žádosti na území ČR:

1. *Podat žádost o vydání povolení k pobytu buď osobně na pracovišti či prostřednictvím zplnomocněného zástupce na základě plné moci. Na příslušné pracoviště OAMP lze žádost zaslat poštou, datovou schránkou či dokonce e-mailem se zaručeným elektronickým podpisem. Žadatel je povinen uhradit správní poplatek ve formě kolkových známek (poplatek činí 2500 Kč).*
2. *Po kladném vyřízení žádosti se žadatel musí telefonicky objednat na termín snímání biometrických údajů a ve sjednaný termín dostavit se na pracoviště OAMP MV ČR.*
3. *Posledním krokem je povinnost dostavit se na výzvu správního orgánu pro vyzvednutí nového průkazu.*

Praktický postup k získání dlouhodobého pobytu za účelem studia s podáním žádosti mimo území ČR:

1. *Vyplnění žádosti a shromáždění předepsaných dokladů a listin.*

⁵² § 31 odst. 1 písm. g) zákona č. 326/1999 Sb.

2. Podání žádosti na zastupitelském úřadě ČR s povinností uhradit konzulární poplatek ve výši 2500 Kč, buď ve měně dotyčného státu, nebo v USD či EUR.
3. Čekání na rozhodnutí (zákonná lhůta pro vyřízení žádosti činí 60 dnů).
4. V případě kladného vyřízení žádosti vyzvednutí vstupného víza za účelem převzetí pobytového oprávnění na území ČR.
5. Vstup na území ČR.
6. Povinná registrace na pracovišti OAMP MV ČR a sjednání termínu snímání biometrických údajů. Ve stanovený čas se cizinec musí dostavit na pracoviště.
7. Povinnost dostavit se na výzvu správního orgánu pro vyzvednutí nového průkazu.

Požadované dokumenty a listiny pro žádost jsou stejné bez ohledu na to, zda je žádost podána na území ČR nebo v zahraničí.

3.4.2 Studijní vs. ostatní účely pobytu

Rozčlenění účelu pobytu na dvě kategorie u pobytových titulů spojených se studiem je zajímavé. § 64 cizineckého zákona přesně definuje, co se považuje za studium podle tohoto předpisu.⁵³ Povolení k dlouhodobému pobytu může být, proto uděleno cizinci pro účely studia v souladu s definicí v § 64. Ostatní formy studia, které nespádají pod toto ustanovení, tvoří kategorii účelu pobytu „ostatní“.⁵⁴ Rozdíl mezi těmito účely spočívá ve využití různých

⁵³ § 64 zákona č. 326/1999 Sb.

“Studiem se pro účely tohoto zákona rozumí

- a) studium v akreditovaných studijních programech na vysoké škole,
- b) účast na jazykové a odborné přípravě ke studiu akreditovaného studijního programu vysoké školy organizované veřejnou vysokou školou, nebo účast na jazykovém a odborném kurzu pořádaném v rámci programu Evropské unie nebo na základě mezinárodní smlouvy,
- c) střední vzdělávání a vyšší odborné vzdělávání v oborech vzdělání ve střední škole, konzervatoři nebo vyšší odborné škole, zapsané do rejstříku škol a školských zařízení v rámci výměnného programu uskutečňovaného v tuzemské hostitelské organizaci,
- d) stipendijní pobyt realizovaný na základě platných mezinárodních smluv prováděných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, platného stipendijního programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, stipendijního programu Evropské unie nebo na základě rozhodnutí vlády České republiky,
- e) stáž určená k získání znalostí, praxe a zkušeností uskutečňovaná cizincem v tuzemské hostitelské organizaci v době jeho studia na zahraniční vysoké škole nebo v době nejvýše 2 let po ukončení studia na vysoké škole, organizačně zajišťovaná nebo koordinovaná tuzemskou vysokou školou, Akademií věd České republiky nebo k tomuto účelu Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy akreditovanou právníčkou osobou se sídlem na území nebo právníčkou osobou se sídlem mimo území, která má na území organizační složku,
- f) evropská dobrovolná služba cizince ve věku od 18 do 30 let nebo dobrovolnická služba, určená k získání praktických, odborných zkušeností cizincem, uskutečňovaná v tuzemské hostitelské organizaci jako součást projektu programu nebo iniciativ Evropské unie, popřípadě obdobného státního programu a organizačně zajišťovaná nebo koordinovaná k tomuto účelu ministerstvem nebo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy akreditovanou právníčkou osobou se sídlem na území nebo právníčkou osobou se sídlem mimo území, která má na území organizační složku,
- g) výměna zkušeností a studijní pobyty osob odpovědných za vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů, pokud tyto činnosti jsou vykonávány v rámci programů nebo iniciativ Evropské unie nebo v rámci mezinárodních smluv.”

⁵⁴ BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. Pobytová oprávnění studentů v České republice. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2020, 201 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Edice Scientia, sv. č. 701. str. 62.

ustanovení cizineckého zákona. Právní rámec dlouhodobého pobytu za účelem studia je uveden v § 42 d, zatímco pro účel „ostatní“ se používá § 42 cizineckého zákona.⁵⁵ Podobné rozčlenění platí i pro dlouhodobá víza vydaná pro tyto účely.⁵⁶

3.4.3 Přínos dlouhodobého studijního pobytu

Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia umožňuje cizinci volný přístup na trh práce, což studentům ze třetích zemí umožňuje legálně pracovat nebo vykonávat jinou výdělečnou činnost⁵⁷, pokud současně splňují primární účel pobytu, tedy studium. Doba pobytu na základě tohoto titulu se započítává do celkové doby pobytu v poměru poloviny⁵⁸ podle § 68 odst. 1 cizineckého zákona, což platí obdobně i pro držitele dlouhodobých víz za účelem studia.

3.5 Trvalý pobyt

Povolení k trvalému pobytu je nejvyšším oprávněním k pobytu, přinášející cizincům řadu benefitů a přibližující jejich právní postavení k postavení českých občanů, zejména v oblastech pracovního práva a sociálního zabezpečení. Cizinci s trvalým pobytem mají přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění a nejsou omezeni ve využívání dávek státní sociální podpory a v možnosti zaměstnání nebo podnikání.⁵⁹

3.5.1 Podmínky k získání povolení k trvalému pobytu podle § 68 odst. 1

Základním předpokladem pro udělení trvalého pobytu je pětiletý nepřetržitý pobyt na území ČR.⁶⁰ Žádost o trvalý pobyt lze podat jak v ČR, tak na zastupitelských úřadech v zahraničí. Postup pro získání trvalého pobytu je podobný jako u jiných typů pobytových oprávnění.

3.5.2 Jiné druhy povolení k trvalému pobytu

Cizinecký zákon umožňuje udělení trvalého pobytu i před uplynutím pětileté doby v následujících případech:

- *Z humanitárních důvodů.*⁶¹
- *Z důvodů zvláštního zřetele hodné.*⁶²
- *Trvalý pobyt cizince v zájmu ČR.*⁶³

⁵⁵ Srov. § 42d a § 42 zákona č. 326/1999 Sb.

⁵⁶ BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. *Pobytová oprávnění studentů v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2020, 201 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Edice Scientia, sv. č. 701. str. 95.

⁵⁷ § 117b odst. 4 zákona č. 326/1999 Sb. a § 98 písm. j) zákona č. 435/2004 Sb.

⁵⁸ Viz. § 68 odst. 2 písm. d) bod 1 zákona č. 326/1999 Sb.

⁵⁹ ČIŽINSKY, Pavel a kol. *Cizinecké právo*, Praha: Linde, 2012. s. 144.

⁶⁰ Tamtéž, s. 144.

⁶¹ § 66 odst. 1 písm. a) zákona č. 326/1999 Sb.

⁶² Tamtéž, § 66 odst. 1 písm. b).

⁶³ Tamtéž, § 66 odst. 1 písm. c).

- *Nezletilému dítěti cizince s trvalým pobytem na území ČR.*⁶⁴
- *Trvalý pobyt cizince, kterému bylo zrušeno předchozí povolení podle § 77 odst. 1 písm. c) nebo d), pokud od nabytí právní moci rozhodnutí neuplynula doba 3 let.*⁶⁵

4. Procesní aspekty pobytových řízení

Následující kapitola si klade za cíl vymezit vybrané aspekty, kterým podléhají jednotlivé řízení v rámci cizineckého práva.

4.1 Právní rámec

Řízení žádosti o pobytové oprávnění je správním řízením podle § 9 správního řádu.⁶⁶ Postup správního orgánu se řídí především zákonem o pobytu cizinců a správním řádem. § 168 až 172 cizineckého zákona stanoví odchylky od správního řádu.⁶⁷ Zvláštní pozornost zaslouží § 168 odst. 1, který vylučuje z aplikace pobytového řízení druhou a třetí část správního řádu.⁶⁸ V cizineckém právu je tedy správní řád subsidiárním předpisem.

4.2 Jednací jazyk a průběh žádosti

Klíčová ustanovení pro problematiku průběhu řízení a úředního jazyka jsou § 168 až 169, v rozsahu, který cizinecký zákon neupravuje, tj. § 15 až 18 správního řádu.⁶⁹

Řízení o žádostech o udělení pobytového oprávnění se primárně vede v českém jazyce. Zákon stanoví, že žadatelé o dlouhodobý nebo trvalý pobyt, kteří neovládají češtinu, musí v přiměřené lhůtě obstarat tlumočnicka pro komunikaci se zastupitelským úřadem. Pokud tuto povinnost nesplní, může být řízení o jejich žádosti zastaveno.⁷⁰ Zastupitelský úřad může jednat s žadatelem o krátkodobé a dlouhodobé víza i v jiných jazycích.⁷¹

Písemnosti a vyhotovení se předkládají v českém nebo slovenském jazyce. Podle § 169 odst. 2, pokud žadatel předložil dokument v jiném jazyce a na výzvu správního orgánu nedoložil úředně ověřený překlad do českého jazyka, považuje se tento dokument jako nedoložený.⁷²

⁶⁴ § 66 odst. 1 písm. d) zákona č. 326/1999 Sb.

⁶⁵ Tamtéž, § 66 odst. 2.

⁶⁶ Viz. § 9 zákona č. 500/2004 Sb.

⁶⁷ ČÍŽINSKY, Pavel a kol. Cizinecké právo, Praha: Linde, 2012, s. 154.

⁶⁸ § 168 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb.

„(1) Ustanovení částí druhé a třetí správního řádu se nevztahují na řízení podle § 9 (s výjimkou řízení podle § 9 odst. 4), § 10, § 19 odst. 1, § 20, 30, 31 a, 32, 33, 36, § 38 odst. 1, § 40, 41, § 42g odst. 7 až 11, § 49, 50, 52, 117, § 122 odst. 1 a 2, § 123a, § 135 odst. 3, § 148, 154, § 155 odst. 1, § 180, 180b, 180d, 180e a 180h.“

⁶⁹ BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. Pobytová oprávnění studentů v České republice. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2020, 201 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Edice Scientia, sv. č. 701. s. 101.

⁷⁰ § 169r, odst. 1, písm. l) zákona č. 326/1999 Sb.

⁷¹ Tamtéž, § 169 odst. 3.

⁷² Tamtéž, § 169 odst. 2.

4.3 Práva žadatele

V průběhu řízení o žádostech o trvalý a dlouhodobý pobyt mají žadatelé cizí státní příslušnosti následující práva:

1. Právo předkládat důkazy a činit jiné návrhy až do vydání rozhodnutí⁷³.
2. Právo na informace o průběhu správního řízení⁷⁴.
3. Právo vyjádřit své stanovisko⁷⁵.
4. Právo vyjádřit se k podkladům rozhodnutí⁷⁶.
5. Právo nahlížet a pořizovat kopie ze spisu⁷⁷.
6. Právo na spravedlivý proces a soudní přezkum ve správním soudnictví⁷⁸

4.4 Problematika správního uvážení v pobytových řízeních

Správní uvážení hraje důležitou roli v určitých aspektech cizineckého práva. Nachází uplatnění v řízeních o udělení mezinárodní ochrany podle azylového zákona a ve významné míře ovlivňuje rozhodování o různých typech pobytových oprávnění. Správní uvážení definuje situace, kdy rozhodovací orgán má pravomoc samostatně posoudit a rozhodnout o věci samé v mezích zákona. Toto neznamená prostor pro libovůli, orgán musí rozhodnout v mezích správního uvážení a své rozhodnutí řádně odůvodnit. Ve cizineckém právu se správní uvážení uplatňuje zejména v řízeních o udělení krátkodobých a dlouhodobých víz a povolení k trvalému pobytu.

4.5 Správní uvážení v řízeních o dlouhodobé víza

Jádrem správního uvážení v řízeních o dlouhodobé víza je § 51 odst. 2 cizineckého zákona,⁷⁹ který uvádí, že právní nárok na udělení víza neexistuje.⁸⁰ Kritikou bylo čelící ustanovení § 71 odst. 1 písm. a)⁸¹, které bylo několikrát posuzováno NSS a ÚS.⁸² Judikatura zdůrazňovala, že právo cizince na pobyt není na ústavní úrovni zaručeno, což odráží suverenitu státu regulujícího podmínky vstupu cizinců.⁸³

⁷³ § 36 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ Tamtéž, § 6.

⁷⁵ Tamtéž, § 36 odst. 2.

⁷⁶ Tamtéž, § 36 odst. 3.

⁷⁷ Tamtéž, § 38 odst. 1 a 4.

⁷⁸ čl. 36 odst. 1 LZPS ve spojení s § 170 a 170b zákona č. 326/1999 Sb.

⁷⁹ BEDNÁŘOVÁ, Markéta. Správní uvážení v řízení o udělení dlouhodobého víza. Správní právo. Ministerstvo vnitra ČR, roč. 2018, 8/2018, s. 548.

⁸⁰ § 51 odst. 2 zákona č. 326/1999 Sb.

⁸¹ § 171 odst. 1 písm. a) zákona č. 326/1999 Sb., účinného ke dni 31. 7. 2019.

⁸² LÁSKOVÁ, Eva a Markéta BEDNÁŘOVÁ. Soudní přezkum krátkodobých a dlouhodobých víz. Správní právo. Ministerstvo vnitra ČR, LIV, 1/2021, s. 26-45, 19 s. s. 36.

⁸³ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11; Nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 10/08 či usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 290/04.

Roku 2019 došlo k novelizaci cizineckého zákona, která zúžila vyloučení soudního přezkumu u dlouhodobých víz a omezila neudělení krátkodobých víz dle § 171 odst. 2 a 3⁸⁴. Dřívější legislativa nezahrnovala možnost soudního přezkumu pro krátkodobá ani dlouhodobá víza.

V praktické části se problematice budu věnovat detailněji, ale pro úplnost chci zdůraznit, že ve vztahu ke krátkodobým vízům, jejichž soudní přezkum byl v předchozích verzích cizineckého zákona vyloučen, mám opačný názor. Princip rovnosti by měl zaručovat soudní ochranu jak pro žadatele o krátkodobé, tak i dlouhodobé víza. Rozhodujícím kritériem však považuji závažnost rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza. Neudělení krátkodobého víza, které není podloženo důvody uvedenými v § 171 odst. 2 a 3⁸⁵, samo o sobě nebrání cizinci vstoupit na území státu. Žadatel teoreticky může požádat o krátkodobé víza u jiného členského státu EU, a přesto se dostat do ČR. Základní je zájem žadatele o pobyt na území konkrétního státu, který je u dlouhodobého víza mnohem významnější.

4.6 Opravné prostředky a soudní přezkum

Právo na odvolání je projevem zásady dvojstupňovosti správního řízení,⁸⁶ která umožňuje účastníkovi napadnout rozhodnutí prvoinstančního orgánu opravným prostředkem.⁸⁷ Ve věcech podle cizineckého zákona rozhoduje v odvolacím řízení Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců.⁸⁸ Pokud byla žádost podána na zastupitelském úřadě, o odvolání je oprávněno rozhodovat MZV.⁸⁹

Po vyčerpání všech řádných opravných prostředků může žadatel podat soudní žalobu podle § 65 odst. 1 s. ř. s.⁹⁰ Kasační stížnost k NSS představuje mimořádný opravný prostředek, který umožňuje domáhat se soudní ochrany práv.⁹¹

Proces řízení o udělení dlouhodobého víza má odlišná pravidla. Rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza a o novém posouzení důvodů neudělení víza nepodléhají soudnímu přezkumu,⁹² což bylo tématem nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 23/11, který bude

⁸⁴ LÁSKOVÁ, Eva a Markéta BEDNÁŘOVÁ. Soudní přezkum krátkodobých a dlouhodobých víz. Správní právo. Ministerstvo vnitra ČR, LIV, 1/2021, s. 42.

⁸⁵ § 171 odst. 2 a 3 zákona č. 326/1999 Sb.

⁸⁶ § 81 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2004, sp. zn. 5 A 69/2001.

⁸⁸ § 170a a 170b zákona č. 326/1999 Sb.

⁸⁹ Tamtéž, § 170c.

⁹⁰ § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ Tamtéž, § 102.

⁹² § 171 odst. 1 písm. a) zákona č. 500/2004 Sb.

podrobněji analyzován v praktické části. Soudní přezkum je rovněž vyloučen pro rozhodnutí o zamítnutí žádosti o krátkodobé víza dle § 171 odst. 2 a 3 cizineckého zákona.⁹³

⁹³ § 171 odst. 2 a 3 zákona č. 326/1999 Sb.

Praktická část

Praktická část práce je rozdělena do tří nezávislých kapitol. První se soustředí na studium konkrétního příkladu procesu vyřízení žádosti o prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu a zkoumá důležité soudní rozhodnutí týkající se cizinecké problematiky. Druhá podkapitola přináší analýzu aktuálních statistických dat týkajících se legální migrace, azylu a dočasné ochrany. Třetí podkapitola je zaměřena na hodnocení návrhů nového cizineckého zákona, identifikaci právních problémů současné legislativy a představení vlastních návrhů na jejich řešení.

5. Případová studie

5.1 Prodloužení studijního pobytu

Případ z praxe ilustruje postup žadatele o prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia podle § 42d cizineckého zákona.⁹⁴ Zaměřuje se na praktickou aplikaci právních norem cizineckého zákona v kontextu jednoho z nejčastějších způsobů legálního pobytu na území České republiky. Pro zachování anonymity byly všechny osobní údaje, včetně data, v textu změněny.

Studiem tohoto případu je slečna A. N., jednadvacetiletá občanka Ruské Federace. Od roku 2019 legálně pobývá v České republice a v roce 2020 se stala studentkou České zemědělské univerzity v souladu s § 64 odst. 1 cizineckého zákona.⁹⁵ Ke dni invaze Ruské Federace na Ukrajinu již měla slečna A. N. platné povolení k pobytu, a proto se na ni nevztahovalo vládní nařízení č. 200/2022 Sb.,⁹⁶ které stanovuje nepřijatelnost žádostí o bytové oprávnění podávaných na zastupitelských úřadech občany třetích zemí v reakci na konflikt.⁹⁷ Její povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia mělo vypršet dne 30. září 2023. Proto dne 27. září podala A. N. žádost o prodloužení platnosti dlouhodobého pobytu na Ministerstvu vnitra České republiky. Pracovníci Ministerstva vnitra však její žádost odmítli zpracovat kvůli nesprávné registraci místa pobytu, i když A. N. skutečně bydlela na adrese spadající pod působnost daného pracoviště. Cizinecký zákon nemá specifická pravidla pro určení místní příslušnosti oddělení pro agendu azylové a migrační politiky.⁹⁸ Po konzultaci s

⁹⁴ § 42d zákona č. 326/1999 Sb.

⁹⁵ Tamtéž, § 64 odst. 1.

⁹⁶ Nařízení vlády č. 200/2022 Sb., o nepřijatelnosti žádostí občanů třetích zemí o udělení oprávnění k pobytu na území České republiky podávaných na zastupitelských úřadech.

⁹⁷ Toto nařízení pozbuje platnosti dne 31. března 2024. Ode dne 1. dubna 2024 nabude účinnosti Nařízení vlády č. 55/2024 Sb.

⁹⁸ ČIŽINSKY, Pavel a kol. Cizinecké právo, Praha: Linde, 2012. s. 155.

informačním centrem pro cizince se ukázalo, že A. N. měla právo podat žádost na daném pracovišti. Nakonec dne 29. září podala A. N. žádost poštou v souladu s § 47 odst. 12 cizineckého zákona, čímž zachovala lhůtu pro její podání.⁹⁹ K žádosti přiložila kolkové známky a důkaz o finančních prostředcích na pobyt.¹⁰⁰ Tímto včasným podáním vznikla fikce pobytu podle § 47 odst. 6, která jí umožnila legální pobyt na území České republiky po dobu správního řízení.¹⁰¹ Když správní orgán zjistil nedostatky v předložených dokumentech¹⁰², žádal A. N., aby je do 60 dnů doplnila, a mezitím řízení přerušil¹⁰³. Chybějící dokumenty (potvrzení o studiu, potvrzení o ubytování, pojistná smlouva) byly doručeny dne 11. listopadu poštovní zásilkou. Po doručení chybějících dokumentů byla překážka prodloužení řízení odstraněna.¹⁰⁴ OAMP měl poté 60 dnů na rozhodnutí o žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu.¹⁰⁵ Dne 8. prosince A. N. změnila adresu a nahlásila to na Ministerstvu vnitra, čímž se vyhnula porušení § 156 odst. 1 písm. f) cizineckého zákona.¹⁰⁶ Dne 8. ledna byla A. N. telefonicky kontaktována pracovníky OAMP, aby přišla na snímání biometrických údajů.¹⁰⁷ Nakonec bylo dne 13. března vydáno rozhodnutí podle § 169 t odst. 7 písm. c) převzetím průkazu povolení k pobytu.

5.2 Rozbor judikatury: Rozsudek NSS sp. zn. 9 Azs 154/2014-45

Tento judikát se týká povinnosti cizince plnit účel pobytu, pro který mu bylo vydáno povolení. Tato povinnost je primární a musí být cizincem splňována bezvýhradně po celou dobu platnosti jeho pobytového oprávnění.

Skutková postava věci

Ve skutkové postavě případu podala žalobkyně kasační stížnost proti rozhodnutí Krajského soudu, který zamítl její žalobu proti rozhodnutí Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců. Toto rozhodnutí potvrdilo stanovisko Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, které neschválilo prodloužení platnosti jejího povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání.

V tomto řízení bylo rozhodováno o neprodloužení povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání podle § 44a odst. 3¹⁰⁸ v souvislosti s § 35 odst. 3¹⁰⁹, § 37 odst. 2 písm. b)¹¹⁰

⁹⁹ § 47 odst. 12 zákona č. 326/1999 Sb.

¹⁰⁰ Tamtéž, § 13 a § 31 odst. 1 písm. c).

¹⁰¹ Tamtéž, § 47 odst. 6.

¹⁰² § 64 odst. 1 písm. a) zákona č. 500/2004 Sb.

¹⁰³ Tamtéž, § 64 odst. 1.

¹⁰⁴ Tamtéž, § 65 odst. 2.

¹⁰⁵ § 169t odst. 6 písm. a) bod 2 zákona č. 326/1999 Sb.

¹⁰⁶ Tamtéž, § 156 odst. 1 písm. f).

¹⁰⁷ Tamtéž, § 169r odst. 7 písm. a).

¹⁰⁸ Tamtéž, § 44a odst. 3.

¹⁰⁹ Tamtéž, § 35 odst. 3.

¹¹⁰ Tamtéž, § 37 odst. 2 písm. b).

a § 56 odst. 1 písm. j)¹¹¹ cizineckého zákona. Komise dospěla k závěru, že žalobkyně nesplnila klíčovou podmínku pro vydání povolení, a to úmysl pobývat na území České republiky. Podle komise plnění účelu pobytu nespočívá jen ve formálním zapsání do obchodního rejstříku, ale musí být doprovázeno skutečným výkonem podnikatelské činnosti, pro kterou bylo povolení uděleno.

Žalobkyně se s tímto závěrem nesouhlasila a v rámci svého vyjádření vznášela především námitky proti posouzení právní otázky krajským soudem a tvrdila, že rozhodnutí není přezkoumatelné. Argumentovala, že krátkodobá neziskovost společnosti, ve které působí jako jednatelka, neimplikuje její nečinnost. Uvedla, že její společnost Centr West, s. r. o., se zaměřuje na prezentace zahraničních společností se stejným oborem podnikání.¹¹² Co se týče doby, kterou trávila mimo Českou republiku, tvrdila, že nikdo nemůže být nucen k pobytu v ČR a že tato skutečnost by neměla být proti ní použita jako argument.¹¹³

Posouzení věci NSS

Nejvyšší správní soud uznal argumentaci žalované o nečinnosti společnosti žalobkyně. Soud se odvolal na předchozí judikaturu¹¹⁴ a zdůraznil, že faktické vykonávání činnosti je nutné pro naplnění účelu pobytu, a nikoli jenom mít oprávnění.¹¹⁵ Na základě důkazů souhlasil s názorem krajského soudu, že žalobkyně neprokázala faktické vykonávání činnosti.¹¹⁶ V reakci na námitku ohledně svobody opustit stát podle čl. 14 odst. 1 Listiny základních práv a svobod soud¹¹⁷ uvedl, že ochrana před překážkami, které by stát mohl klást, se na žalobkyni nevztahuje, protože jí takové překážky kladeny nebyly.¹¹⁸ Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že bylo v řízení prokázáno neplnění účelu pobytu žalobkyní a potvrdil rozhodnutí krajského soudu jako správné. Kasační stížnost byla zamítnuta.¹¹⁹

Vlastní posouzení věci

Tento případ zdůrazňuje význam dodržování cizincem účelu pobytu, na základě, kterého bylo uděleno povolení k pobytu. Závěry Nejvyššího správního soudu lze použít i pro jiné druhy účelů pobytu. Když je cizinci uděleno povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia,

¹¹¹ § 56 odst. 1 písm. j) zákona č. 326/1999 Sb.

¹¹² Nejvyšší správní soud: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. července 2014, sp. zn. 9 Azs 154/2014, bod č. 8.

¹¹³ Tamtéž, bod č. 9.

¹¹⁴ Nejvyšší správní soud: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. prosince 2011, sp. zn. 7 As 82/2011.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Nejvyšší správní soud: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. července 2014, sp. zn. 9 Azs 154/2014, bod č. 21.

¹¹⁷ Čl. 14 odst. 1 LZPS.

¹¹⁸ Tamtéž, bod č. 27.

¹¹⁹ Tamtéž, bod č. 29.

očekává se, že skutečně bude studovat, což je v souladu s povoleným účelem pobytu. Toto však nebrání cizincům v provádění dalších činností. Hostitelský stát má právo požadovat, aby cizinci plnili aktivitu, kterou sami uvádějí jako důvod svého pobytu. Když cizinec chce na území České republiky vykonávat jinou činnost, může požádat o povolení k pobytu pro nový účel. Souhlasím s verdiktem Nejvyššího správního soudu v této záležitosti.

5.3 Rozbor judikatury: Rozsudek NSS sp. zn. 2 Azs 67/2017

Tento judikát se zabývá otázkou přerušení a zastavení řízení podle § 64 odst. 1 a 2¹²⁰a § 66 odst. 1 písm. c) správního řádu.¹²¹ V řízeních podle cizineckého zákona je přerušeno řízení obvyklým postupem, který poskytuje žadatelům čas na doplnění potřebných dokladů.

Skutková podstata

Ve skutkové podstatě kasační stížnost žalobce cílila na rozsudek Krajského soudu, který potvrdil rozhodnutí Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců a tím i rozhodnutí Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky o zastavení řízení týkajícího se prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání.

V průběhu tohoto řízení byl stěžovatel vyzván k odstranění vad žádosti během 20 dnů a byl poučen o důsledcích nesplnění této povinnosti. Stěžovatel požádal o přerušeno řízení a prodloužení lhůty pro předložení chybějících dokladů dvakrát. První žádosti bylo vyhověno, avšak druhou správní orgán neakceptoval a řízení zastavil.

Žalobce v kasační stížnosti upozorňuje na nesprávné posouzení právní otázky¹²² a na porušení zásady materiální pravdy.¹²³ Dále tvrdí, že Krajský soud nedostatečně zohlednil jeho námitky týkající se nedodržení zásady materiální pravdy a nesprávného zjištění skutečného stavu věci v souladu s § 3 správního řádu.¹²⁴

Posouzení věci NSS

Nejvyšší správní soud souhlasil s odůvodněním Krajského soudu, že správní orgán nemá povinnost vyhovět žádosti žadatele o přerušeno řízení.¹²⁵ Toto musí být hodnoceno z hlediska nezbytnosti a důvody pro přerušeno řízení musí být žadatelem jasně prezentovány a

¹²⁰ § 64 odst. 1 a 2 zákona č. 500/2004 Sb.

¹²¹ Tamtéž, § 66 odst. 1 písm. c)

¹²² Nejvyšší správní soud: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. července 2017, sp. zn. 2 Azs 67/2017, bod č. 8.

¹²³ Tamtéž, bod č. 10.

¹²⁴ § 3 zákona č. 500/2004 Sb.

¹²⁵ Nejvyšší správní soud: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. července 2017, sp. zn. 2 Azs 67/2017, bod č. 15.

ospravedlněny. Správní orgán má pravomoc posoudit tato zdůvodnění a na základě toho rozhodnout. Kasační stížnost žalobce byla zamítnuta.¹²⁶

Vlastní hodnocení věci

V mé vlastní analýze tohoto judikátu se domnívám, že otázka zastavení řízení je klíčovým aspektem. Důvody, které stěžovatel přednesl, se nezdají být v kontextu zastavení řízení dostatečně relevantní. Věřím, že pro udělení přerušeni nebo prodloužení lhůty by musely existovat závažné a nečekané okolnosti, které žadatel nemohl předvídat nebo ovlivnit. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu se mi zdá správné a plně s ním souhlasím.

5.4 Rozbor judikatury: Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 23/11

V daném případě se Ústavní soud zabýval návrhem Nejvyššího správního soudu na zrušení § 171 odst. 1 písm. a) cizineckého zákona, ve znění platném do 31. prosince 2010¹²⁷, s tím, že bylo uplatněno protiústavnost tohoto ustanovení. Mezi účastníky řízení byla Poslanecká sněmovna a Senát České republiky.

Skutková podstata věci

Ve skutkové podstatě věci se první senát Nejvyššího správního soudu obrátil na Ústavní soud s návrhem na zrušení právního předpisu, který vyloučil soudní přezkum rozhodnutí o neudělení víza. Nejvyšší správní soud požádal Ústavní soud o zrušení zmíněného ustanovení a o prohlášení jeho protiústavnosti.

V případě, který byl před Nejvyšším správním soudem uveden pod spisovou značkou 1 As 85/2010¹²⁸, šlo o kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu, který zamítl žalobu proti rozhodnutí Inspektorátu cizinecké policie o neudělení víza žalobkyni. Krajský soud své rozhodnutí opřel o ustanovení cizineckého zákona, které vylučovalo soudní přezkum.

Senát Nejvyššího správního soudu souhlasil s argumentací stěžovatelky, že sporné ustanovení cizineckého zákona není možné vyložit tak, aby bylo v souladu s Ústavou a zároveň zajistilo stěžovatelce právo na soudní ochranu. Proto Nejvyšší správní soud přerušil řízení o kasační stížnosti a obrátil se s návrhem na Ústavní soud, aby zrušil dotčené ustanovení zákona.¹²⁹

Argumentace NSS

Nejvyšší správní soud se odkázal na § 51 odst. 2 cizineckého zákona, ve znění zákona č. 427/2010 Sb., který stanoví, že na udělení dlouhodobého víza není právní nárok. Toto

¹²⁶ Nejvyšší správní soud: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. července 2017, sp. zn. 2 Azs 67/2017, bod č. 22.

¹²⁷ § 171 odst. 1 písm. a) zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 424/2010 Sb.

¹²⁸ Nejvyšší správní soud: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. června 2012, sp. zn. 1 As 85/2010.

¹²⁹ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012 sp. zn. Pl. ÚS 23/11, bod č. 3.

ustanovení je vnímáno jako projev státní suverenity, a udělování víz je tak ponecháno na uvážení správních orgánů. Nicméně podle NSS tato skutečnost neodůvodňuje vyloučení z možnosti soudního přezkumu.¹³⁰

NSS zdůraznil, že podle předchozích rozhodnutí Ústavního soudu¹³¹ nesmějí být podmínky povolování vstupu cizinců na území České republiky diskriminační. Ve věcech, kde je správnímu orgánu ponechána široká meze uvážení, je soudní kontrola nezbytná pro předcházení možné svévoli.¹³²

NSS upozornil, že cizinci a další osoby pobývající na území České republiky mají legitimní očekávání spravedlivého zacházení ze strany státu. I když cizinci nemají subjektivní právo na pobyt zaručené ústavou, mají nárok na řádný procesní postup ze strany správních orgánů při rozhodování o jejich pobytu, který nesmí být diskriminační ani svévolný.¹³³

Navrhovatel se odvolal na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (ESLP)¹³⁴ v kontextu článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. ESLP uznal, že ačkoliv Úmluva státům nebrání v regulaci vstupu a pobytu cizinců, musí být veškerá přijatá restriktivní opatření proporcionální k zamýšleným cílům a respektovat rodinný život.¹³⁵

Navrhovatel rovněž upozornil na kritické postoje v odborné literatuře ohledně absence soudního přezkumu vízových rozhodnutí. Poukázal na to, že Česká republika patří mezi menšinu evropských států, které neposkytují soudní ochranu v případě zamítnutí víza.¹³⁶

Stanovisko účastníků řízení

Poslanecká sněmovna ponechala posouzení ústavnosti sporného ustanovení na Ústavním soudu, přičemž zdůraznila, že její činnost byla motivována přesvědčením o ústavnosti napadeného ustanovení. Senát se vyjádřil v podobném duchu, podtrhuje tím společný postoj obou komor parlamentu.¹³⁷

Ministr vnitra odmítl potřebu zrušení daného ustanovení, což argumentoval rekapitulací řízení, ve kterém žadatelka po dobu dvou let požadovala různé typy pobytových oprávnění a

¹³⁰ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, bod č. 4.

¹³¹ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2008, sp. zn. Pl. ÚS 26/07.

¹³² Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, bod č. 4.

¹³³ Tamtéž, bod č. 5.

¹³⁴ ESLP: rozsudek senátu ESLP ze dne 10. 3. 2011, *Kiyutin proti Rusku*, č. 2700/10, (2011); ESLP: rozsudek senátu ESLP ze dne 21. 12. 2001, *inter alia, Sen proti Nizozemsku*, č. 31465/96, (2001). (navrhovatel v argumentaci nezmínil konkrétní judikát ESLP, autor si to vyhledal sám).

¹³⁵ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, bod č. 6.

¹³⁶ Tamtéž, bod č. 9.

¹³⁷ Tamtéž, bod č. 10-11.

mezinárodní ochranu. Závěrem uvedl, že existující právní úprava poskytovala žadatele adekvátní právní záruky pro ochranu jejich práv.¹³⁸

Ministerstvo vnitra zdůraznilo, že vyloučení ze soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení víza bylo záměrné, protože se týká cizinců bez pobytových oprávnění. Podle MV tato rozhodnutí nemohou negativně ovlivnit základní práva cizinců, jako je ochrana života, zdraví nebo právo na rodinný život.¹³⁹

MV také nesouhlasí s názorem, že soudní přezkum je jedinou formou obrany proti diskriminaci a svévůli správních orgánů. Upozornilo, že přezkum rozhodnutí o neudělení víza je ve skutečnosti svěřen Komisi pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců, která rozhoduje nezávisle na MV.¹⁴⁰

Právní argumentace Ústavního soudu

Ústavní soud (ÚS) odmítl návrh na zrušení ustanovení § 171 písm. a) na základě toho, že Nejvyšší správní soud nebyl k podání návrhu oprávněn. Podle § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu může návrh na zrušení zákona nebo jeho částí podat soud v rámci své rozhodovací činnosti, jak uvádí článek 95 odst. 2 Ústavy. Pro aktivní legitimaci je vyžadována aplikace sporného ustanovení ve věci, o které soud rozhoduje, což v tomto případě NSS nesplnil. ÚS zdůraznil, že pro zpochybnění ústavnosti je třeba, aby ustanovení bylo aplikováno v konkrétním případě.¹⁴¹

ÚS uznal, že byly splněny podmínky pro posouzení protiústavnosti daného ustanovení, i když právní norma již nebyla v platnosti. Podle své judikatury¹⁴² je ÚS povinen rozhodnout, pokud soud dospěje k závěru, že zákon je v rozporu s Ústavou.¹⁴³

ÚS dospěl k názoru, že dotčený zákon byl přijat v souladu s ústavně stanovenými procesními pravidly a v rámci kompetencí stanovených Ústavou.¹⁴⁴

ÚS s odkazem na svou předchozí judikaturu¹⁴⁵ zdůraznil, že všechna jeho dosavadní rozhodnutí v obdobných případech vycházela z principu, že na udělení víza není právní nárok.¹⁴⁶

¹³⁸ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, bod č. 12-13.

¹³⁹ Tamtéž, bod č. 14.

¹⁴⁰ Tamtéž, bod č. 14.

¹⁴¹ Tamtéž, bod č. 16.

¹⁴² Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 10. ledna 2001, sp. zn. Pl. ÚS 33/2000.

¹⁴³ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, bod č. 17.

¹⁴⁴ Tamtéž, bod č. 19.

¹⁴⁵ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2011, sp. zn. II. ÚS 33/11; Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 18. března 2014, sp. zn. III. ÚS 2909/09; atd...

¹⁴⁶ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, bod č. 23.

ÚS konstatoval, že pro cizince neexistuje ústavně zaručené právo na pobyt na území České republiky. Toto právo je vyhrazeno pouze pro občany ČR, a žádné z práv garantovaných LZPS neuděluje cizincům právo na pobyt v ČR.¹⁴⁷

Ústavní soud uvedl, že některá veřejná subjektivní práva nejsou chráněna soudní cestou. LZPS zakazuje vylučování soudního přezkumu rozhodnutí týkajících se ústavně zaručených práv, avšak v této věci podle ÚS o ústavně zaručená práva nejde.¹⁴⁸

ÚS poukázal na to, že se již dvakrát zabýval návrhem na zrušení sporného ustanovení § 171 odst. 1 písm. a) a v obou případech dospěl k závěru, že protiústavnost ustanovení není dána. ÚS se odvolal na judikaturu Nejvyššího soudu, podle které vyloučení soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení víza předpokládá, že toto rozhodnutí nezasahuje do základních práv a svobod. Rozhodovací praxe Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu je postavena na principu, že jak vnitrostátní, tak mezinárodní právo neposkytuje cizincům právo na pobyt v ČR.¹⁴⁹

Na námitku, že dlouhodobý pobyt cizince v ČR může vést k vytvoření rodinného pouta, ÚS uvedl, že rozhodnutí o vycestování cizince může zasahovat do jeho soukromého a rodinného života, ale neudělení víza jako takové toto právo nenarušuje.¹⁵⁰

ÚS uzavřel, že rozhodnutí o neudělení víza nemůže zasahovat do základních práv a svobod cizince. Dále zdůraznil, že případné prohlášení ustanovení za neústavní by mělo dopad i na víza žádaná ze zahraničí, přičemž ani rozhodnutí o jejich neudělení podle názoru navrhovatele nezasahuje do práv a svobod cizince.¹⁵¹

Vlastní posouzení věci

Absence soudní ochrany v případě rozhodnutí o neudělení víza se jeví jako problematika s politickými implikacemi. Suverenita státu v určování podmínek pro přijímání cizinců je základním a nesporným právem. Nicméně, tato pravomoc se musí vyvažovat s ústavně zaručenými právy, která stát poskytuje nejen svým občanům, ale i cizincům. Přestože právní nárok na udělení víza neexistuje, cizincům náleží ochrana určitých práv, jako jsou ta vyjádřená v Listině základních práv a svobod. V tomto kontextu nesouhlasím s názorem ÚS a považuji za nezbytné umožnit soudní ochranu proti rozhodnutím o neudělení dlouhodobých víz. Tato možnost by představovala účinný prostředek k zabránění potenciálnímu zneužívání diskrečních

¹⁴⁷ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, bod č. 26.

¹⁴⁸ Tamtéž, bod č. 28.

¹⁴⁹ Tamtéž, bod č. 25 a 27.

¹⁵⁰ Tamtéž, bod č. 32.

¹⁵¹ Tamtéž, bod č. 34.

pravomocí správními orgány. Diskuze o zrušení daného ustanovení by proto byla vhodnější v rámci analýzy návrhu nového cizineckého zákona.

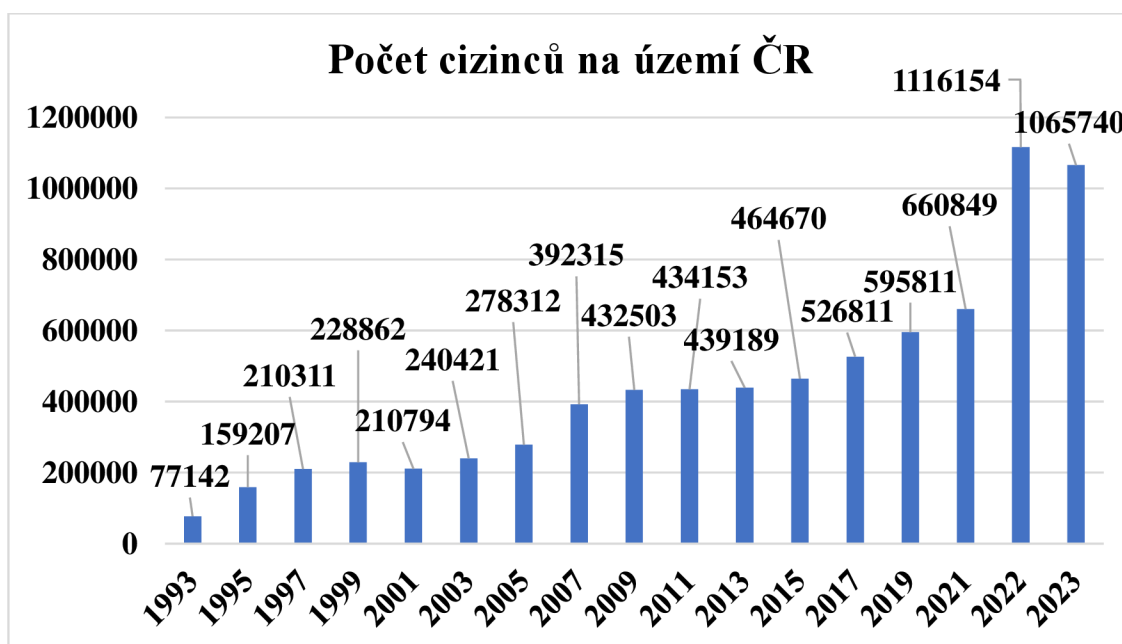
6. Statistika v oblasti migrace

Následující podkapitola se zabývá analýzou aktuálních statistických údajů v oblasti legální migrace, azylu a dočasné ochrany. Cílem je podrobně reflektovat změny ve zmíněných oblastech, které nastaly v souvislosti se začátkem válečného konfliktu na Ukrajině. Studium statistik zahrnuje období od konce roku 2021 do poslední zveřejněné zprávy Ministerstva vnitra České republiky v oblasti migrace za rok 2023.

6.1 Legální migrace a dočasná ochrana

V této části se zaměříme na analýzu vývoje počtu cizinců na území České republiky podle statistik za jednotlivá léta, s důrazem na komparaci údajů ke konci roku 2021 a roku 2023.

Graf č. 1 – počet cizinců na území ČR podle statistik jednotlivých let¹⁵²

Graf č. 1 představuje vývoj počtu cizinců na území České republiky v letech 1993 až 2023. Z počáteční hodnoty 77 142 cizinců v roce 1993 je patrný stabilní rostoucí trend, který vyvrcholil v roce 2023 počtem přesahujícím 1 milion osob, konkrétně 1 065 740. Počet cizinců se každým rokem zvětšoval, s výjimkou období mezi lety 2010 a 2011, kde došlo k mírnému poklesu z přibližně 435 000 na 430 000. Následný nárůst pak pokračoval až do posledního zaznamenaného roku.

¹⁵² Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2023.

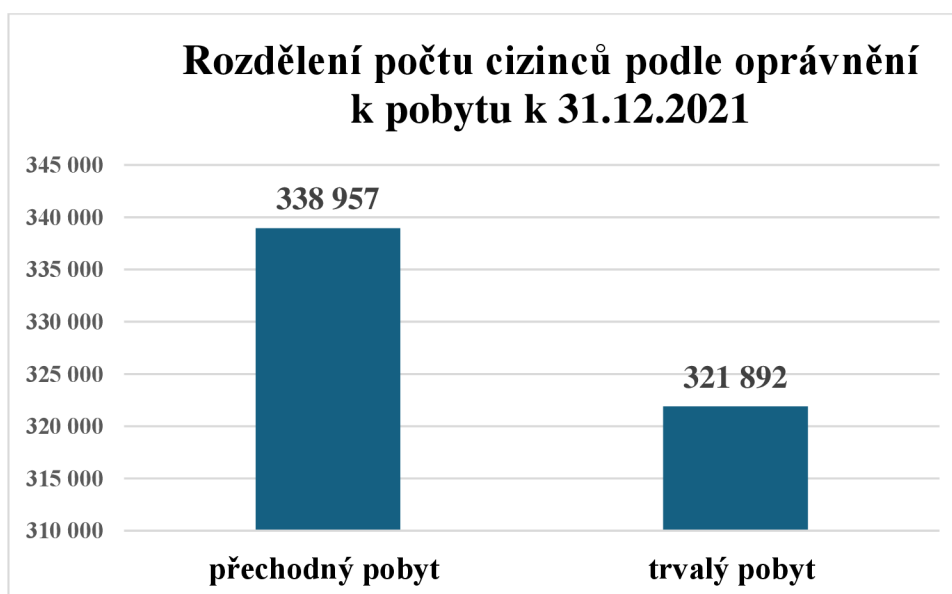
Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Zásadní nárůsty jsou patrné zejména v dekadě mezi lety 2004 až 2013, kdy počet cizinců vzrostl z přibližně 240 000 na téměř 600 000. Od té doby růst počtu cizinců pokračuje mírnějším tempem, avšak stále dosahuje vysokých hodnot. V posledním desetiletém období do roku 2023 se počet cizinců zvýšil o téměř polovinu, což ilustruje kontinuální atraktivitu České republiky pro zahraniční obyvatele.

Z grafu č. 1 vyplývá, že počet legálně pobývajících cizinců na území České republiky se rok od roku zvyšoval, přičemž v letech 2022 a 2023 došlo k téměř dvojnásobnému nárůstu ve srovnání s rokem 2021. Tento vzestup lze přičíst událostem na Ukrajině, kde na počátku roku 2022 eskaloval válečný konflikt mezi Ruskou federací a Ukrajinou. Většinu přistěhovalců tvoří ukrajinští státní příslušníci, kteří představují přibližně 54 % z celkového počtu cizinců registrovaných v ČR. Tito lidé byli nuceni opustit svou zemi kvůli válce. Většinu z nich byla udělena dočasná ochrana podle zákona č. 221/2003 Sb. ve spojení se zákonem č. 65/2022 Sb., což jim umožnilo hledat dočasné útočiště na území České republiky.¹⁵³

Graf č. 2 – rozdělení počtu cizinci na základě oprávnění k pobytu ke dni 31. 12. 2021¹⁵⁴

Graf č. 2 ilustruje rozdělení cizinců v České republice dle druhu oprávnění k pobytu ke dni 31.12.2021. Z celkového počtu je větší část cizinců, přesně 338 957 osob, držitelé povolení k přechodnému pobytu. Oproti tomu 321 892 osob má oprávnění k trvalému pobytu. Tento graf odhaluje mírně vyšší preferenci cizinců pro přechodný pobyt v této době.

¹⁵³ Viz, zákon č. 221/2003 ve spojení se zákonem č. 65/2022 Sb.

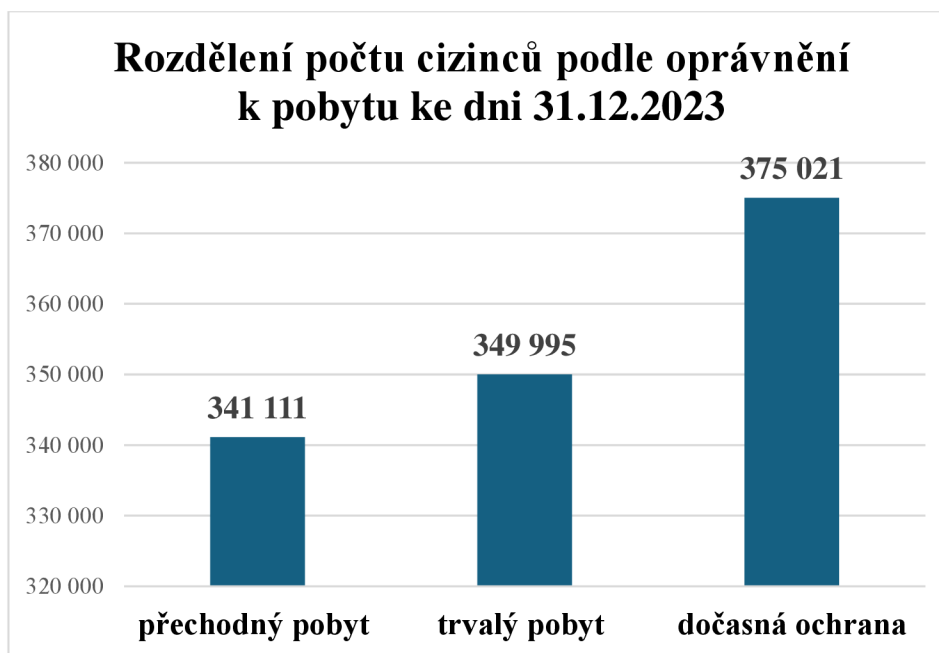
¹⁵⁴ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2021.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024].

Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

V dalším roce, jak ukazuje graf č. 3 ke dni 31.12.2023, dochází ke změně v rozdělení cizinců podle druhu oprávnění k pobytu. Počet cizinců s přechodným pobytem vzrostl na 341 111, zatímco počet těch s trvalým pobytem se zvýšil na 349 995. Navíc je zavedena nová kategorie „dočasná ochrana“, která čítá 375 021 osob. Tato nově zahrnutá kategorie naznačuje, že značný počet cizinců v ČR získal tento typ ochrany, což může být reakcí na aktuální geopolitické události nebo změny v migrační politice státu.

Graf č. 3 – rozdělení počtu cizinců na základě oprávnění k pobytu ke dni 31. 12. 2023¹⁵⁵

Údaje z grafů č. 2 a č. 3 ukazují mírné zvýšení počtu cizinců s povolením k přechodnému a trvalému pobytu. K 31. prosinci 2023 tvořili držitelé dočasné ochrany přibližně třetinu všech cizinců pobývajících v České republice.

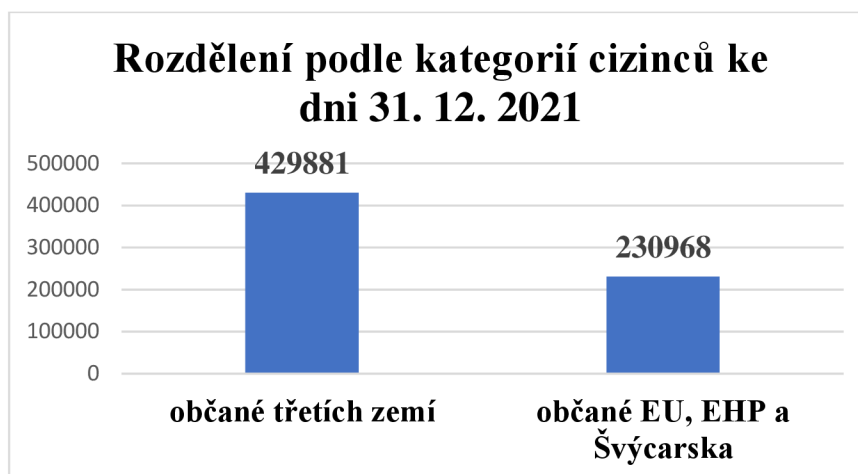
Grafy č. 4 a 5 zobrazují statistické údaje o počtu cizinců v zemi rozdělených do dvou hlavních kategorií: občané třetích zemí a občané Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska. Graf č. 4 ilustruje situaci k datu 31. 12. 2021, zatímco graf č. 5 představuje data ke dni 31. 12. 2023.

Ke konci roku 2021 byl počet občanů třetích zemí žijících v zemi výrazně vyšší než počet občanů z EU, EHP a Švýcarska, s celkovým počtem 429 881 oproti 230 968. Tento rozdíl vykazuje výraznou nadvládu občanů z třetích zemí v dané populaci.

¹⁵⁵ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2023.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024]. Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Graf č. 4 – rozdělení počtu cizinců podle kategorií pobývajících cizinců ke dni 31. 12. 2021¹⁵⁶

Dva roky na to, ke konci roku 2023, se objem obou skupin změnil. Počet občanů třetích zemí vzrostl na 836 044, což je téměř dvojnásobek oproti roku 2021. Naproti tomu počet občanů EU, EHP a Švýcarska klesl na 229 696, což naznačuje jen mírný pokles ve srovnání s předchozím obdobím. Z toho vyplývá, že rozdíl mezi oběma kategoriemi se ještě více prohloubil.

Graf č. 5 – rozdělení počtu cizinců podle kategorií pobývajících cizinců ke dni 31. 12. 2023¹⁵⁷

Tento trend poukazuje na významnou změnu ve struktuře cizinecké populace v České republice, s výrazným přírůstkem cizinců z třetích zemí.

¹⁵⁶ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2021.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

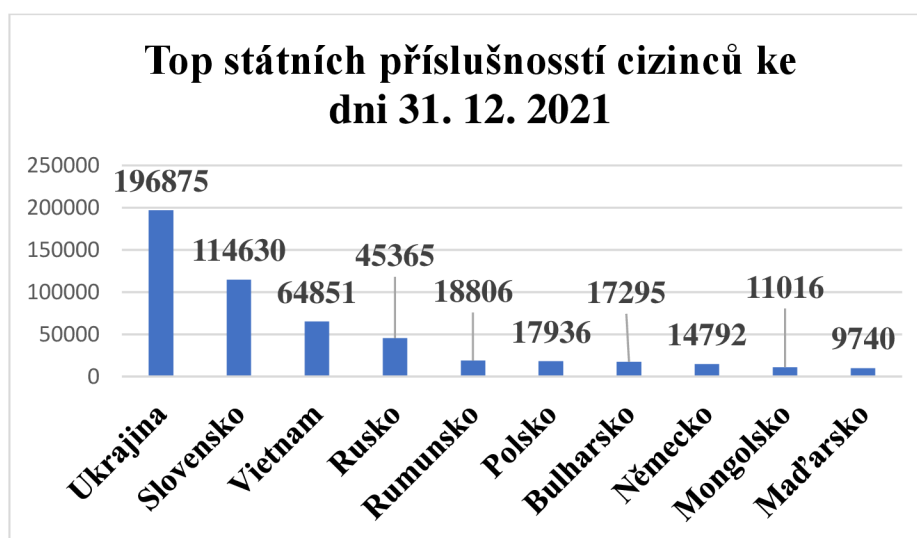
¹⁵⁷ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2023.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Z grafů č. 6, 7 a 8 vyplývá, že největší část přistěhovalců tvoří státní příslušníci Ukrajiny, jejichž počet dosahuje 574 447, což představuje zhruba 54 % z celkového počtu cizinců evidovaných na území České republiky. Tito lidé byli nuceni opustit svou zemi kvůli válečnému konfliktu. Většině příchozích z Ukrajiny byla udělena dočasná ochrana podle zákona č. 221/2003 Sb. ve spojení se zákonem č. 65/2022 Sb., jako cizincům, kteří na území ČR hledají dočasné útočiště. Kromě Ukrajinců jsou mezi nejpočetněji zastoupenými skupinami také občané Slovenska, Vietnamu a Ruské federace.

Graf č. 6 – Top státních příslušností cizinců na území ČR ke dni 31.12.2021¹⁵⁸

Ukrajina má v každém roce největší zastoupení cizinců, přičemž tento počet rok od roku výrazně stoupá. V roce 2021 je počet ukrajinských státních příslušníků 196 875, v roce 2022 stoupá na 636 282 a v roce 2023 dosahuje 574 447. Pro Slovensko, které je druhé v pořadí, jsou čísla také stoupající, z 114 630 v roce 2021 na 117 265 v roce 2022 a mírný pokles na 119 182 v roce 2023.

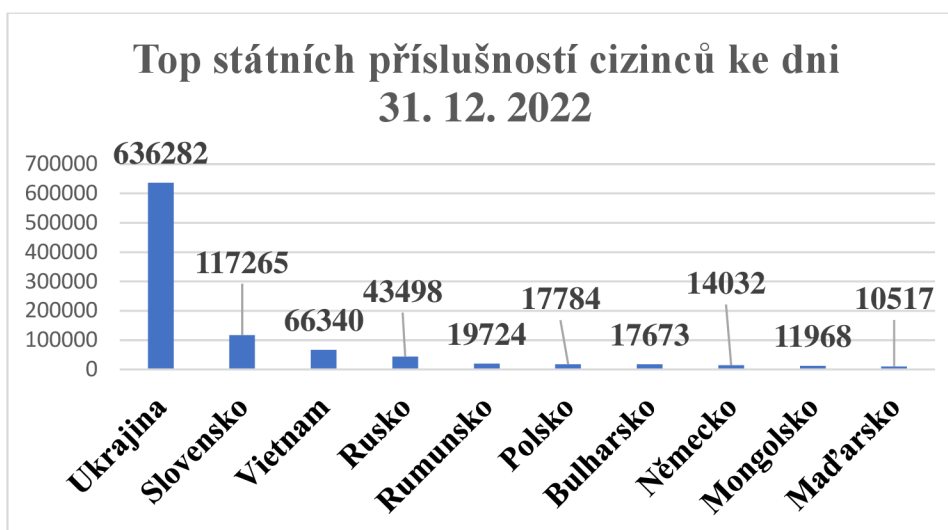
Vietnam, který je třetí největším zdrojem státních příslušníků, vykazuje mírný nárůst mezi roky 2021 a 2022 z 64 851 na 66 340, ale poté dochází k poklesu na 40 209 v roce 2023. Rusko a Rumunsko mají podobný trend s nárůstem v roce 2022 a následným poklesem v roce 2023.

¹⁵⁸ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2021.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024].

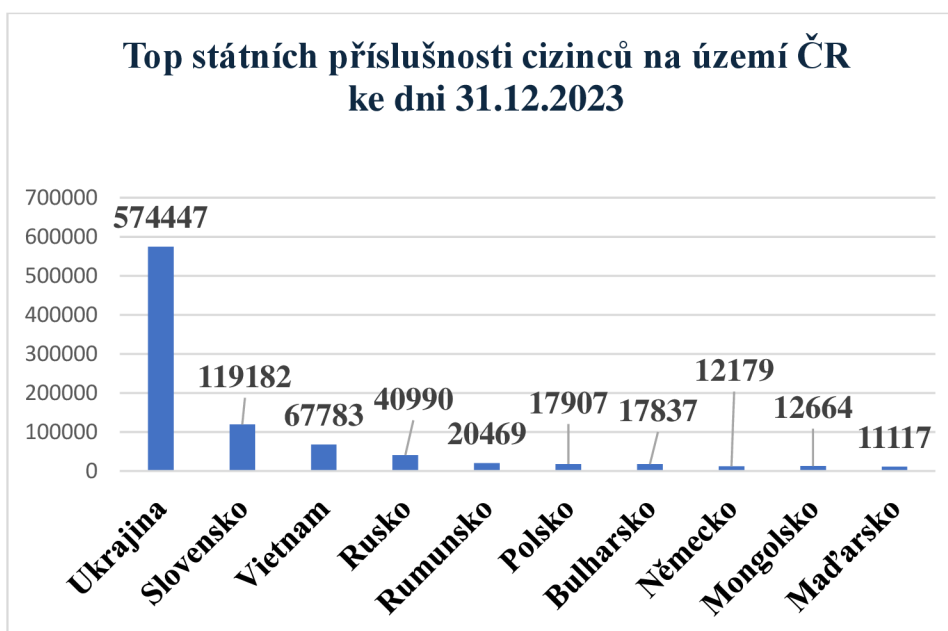
Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Graf č. 7 – Top státních příslušností cizinců na území ČR ke dni 31.12.2022¹⁵⁹

Počty pro ostatní země jsou menší a vykazují různé trendy. Některé, jako Polsko a Bulharsko, mají v průběhu let klesající počty, zatímco jiné, jako Německo a Mongolsko, mají menší fluktuace. Maďarsko je poslední v seznamu s nejnižšími počty ve všech třech letech, s mírným nárůstem mezi roky 2021 a 2022 a poklesem v roce 2023.

Graf č. 8 – Top státních příslušností cizinců na území ČR ke dni 31.12.2023¹⁶⁰

¹⁵⁹ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2022.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

¹⁶⁰ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2023.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

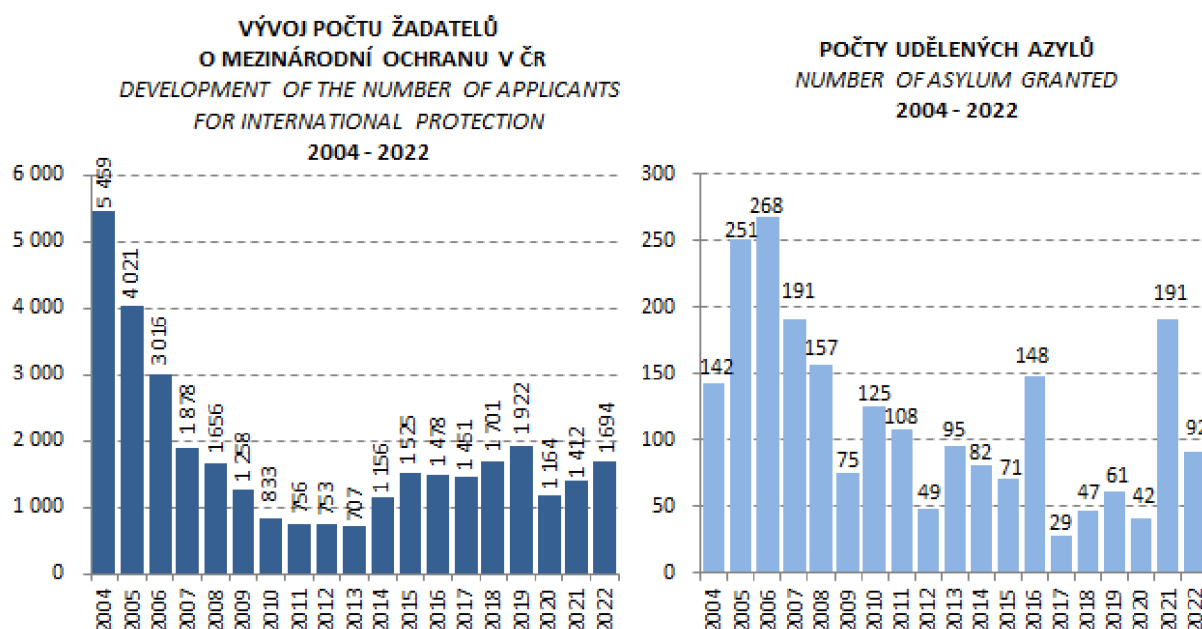
Z analýzy grafů vyplývá pokles počtu občanů Ruské federace žijících na území ČR. Očekává se, že tento trend snižování počtu ruských občanů bude pokračovat i v následujících letech vzhledem k platnosti vládního nařízení ČR¹⁶¹, které za určitých výjimek zakazuje vstup občanům Ruské federace bez platného pobytového oprávnění.

Je patrné, že meziroční změny v počtu státních příslušníků jsou výrazné a odrážejí migrační trendy a možná i změny v migrační politice nebo ekonomické situace v ČR a původních zemích cizinců.

6.2 Statistika v oblasti mezinárodní ochrany

V následujících grafech jsou prezentovány statistické údaje týkající se mezinárodní ochrany.

Graf č. 9 – počet podaných žádosti o udělení mezinárodní ochrany a počet udělených azylů v období 2004-2022¹⁶²

Graf č. 9 ukazuje celkový počet podaných žádostí o mezinárodní ochranu v letech 2004–2022 a srovnává jej s počtem úspěšných žádostí. Z údajů je patrné nízké procento úspěšných žádostí. Azyl je udělen na základě důvodů specifikovaných v § 12 azylového zákona, kde klíčovým faktorem je bezprostředně hrozící nebezpečí a kauzální nexus mezi pronásledováním a důvody pronásledování.¹⁶³ Tím pádem žadatel o mezinárodní ochranu nese důkazní břemeno a musí prokázat skutečné nebezpečí.

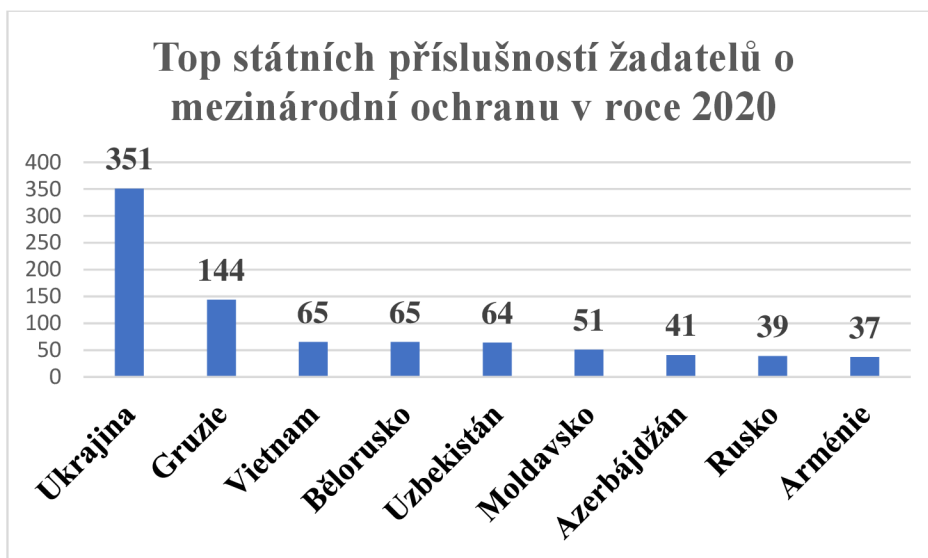
¹⁶¹ Nařízení vlády č. 200/2022 Sb.

¹⁶² Cizinci: Mezinárodní ochrana. Ministerstvo vnitra České republiky. czso.cz, [online] [cit. 11. března 2024] Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_rizeni_azy1.

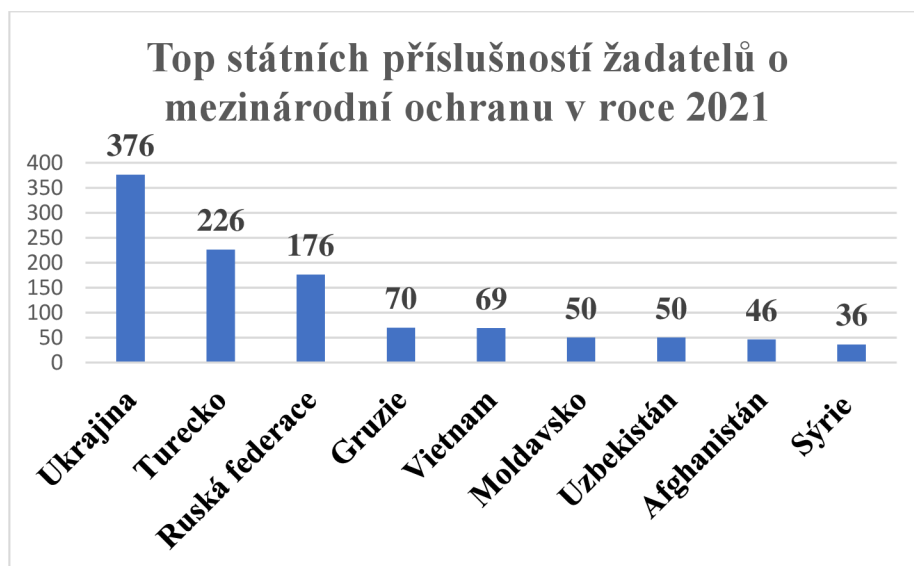
¹⁶³ CHMELÍČKOVÁ, N., VOTOČKOVÁ, V. Zákon o azylu. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, s. 51.

Grafy č. 10, 11, 12 a 13 ukazují státy, jejichž občané nejčastěji podávali žádosti o mezinárodní ochranu v letech 2020 až 2023. V České republice se termínem "mezinárodní ochrana" rozumí azyl a doplňková ochrana podle azylového zákona. Zvýšený počet žádostí od občanů Ukrajiny je logicky spojen s válečným konfliktem v jejich zemi. Pozorujeme také nárůst žádostí o azyl od Bělorusů v roce 2020 a od Afghánců v roce 2021, což lze spojit s politickými událostmi v těchto státech.

Graf č. 10 – Top státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2020¹⁶⁴

Graf č. 11 – Top státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2021¹⁶⁵

¹⁶⁴ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2020.

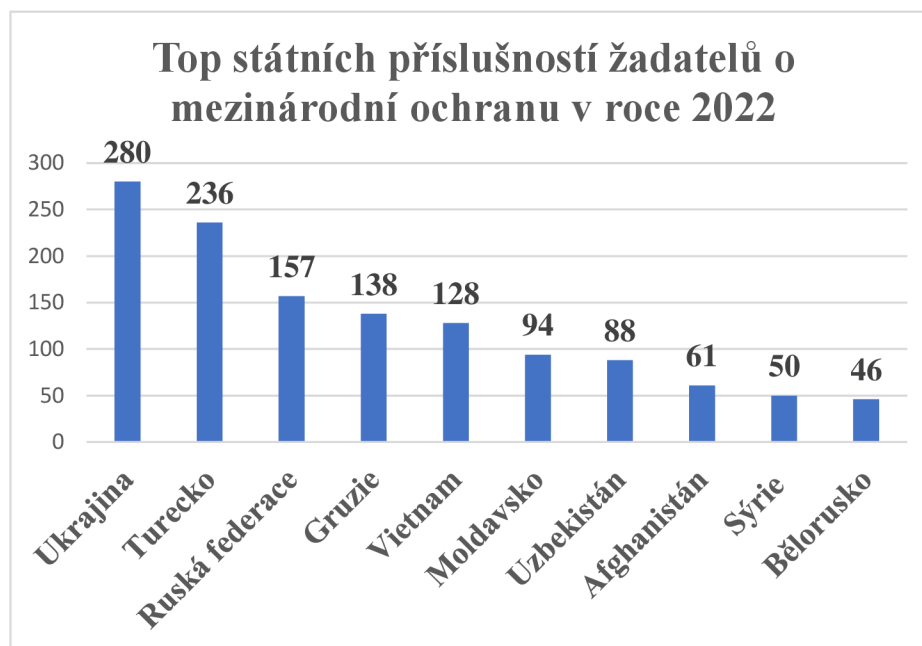
Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>

¹⁶⁵ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2021.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>

Vysoký počet žádostí o azyl v letech 2004 a 2005, krátce po vstupu ČR do EU, naznačuje, že mezinárodně-politické události mají bezprostřední vliv na statistiku žádostí o mezinárodní ochranu. Tento závěr může být, ale relativizován daty z roku 2015, kdy i přes migrační krizi v EU, nebyl zaznamenán příslušný nárůst žádostí o mezinárodní ochranu v ČR, což bylo v rozporu s obavami některých politiků.¹⁶⁶

Graf č. 12 – Top státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2022¹⁶⁷

Statistika prezentovaná v grafech č. 9 ukazuje nízké procento úspěšných žádostí o mezinárodní ochranu. Jeden z důvodů nízké úspěšnosti může být snaha o legalizaci pobytu prostřednictvím azylového řízení.¹⁶⁸ Azylový zákon definuje důvody, pro které může být žádost považována za zjevně neopodstatněnou, a umožňuje správnímu orgánu rozhodnout rychle, s vyloučením odkladného účinku.¹⁶⁹ Ekonomické důvody žadatele jsou příkladem, který obvykle nespadá do kategorie vážných důvodů pro udělení mezinárodní ochrany.

Nevidím důvod diskutovat o zmírnění podmínek pro udělení azylu v České republice, protože podle mého názoru by tato otázka měla být posuzována spíše v politickém než právním

¹⁶⁶ Jak probíhá azylové řízení v České republice a odkud žadatelé pocházejí. [online]. pravo21.cz, 2. prosince 2021 [cit. 11. března 2024].

Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/jak-probiha-azylove-rizeni-v-ceske-republice-a-odkud-zadatele-pochazeji>.

¹⁶⁷ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2022.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024]. Dostupné z:

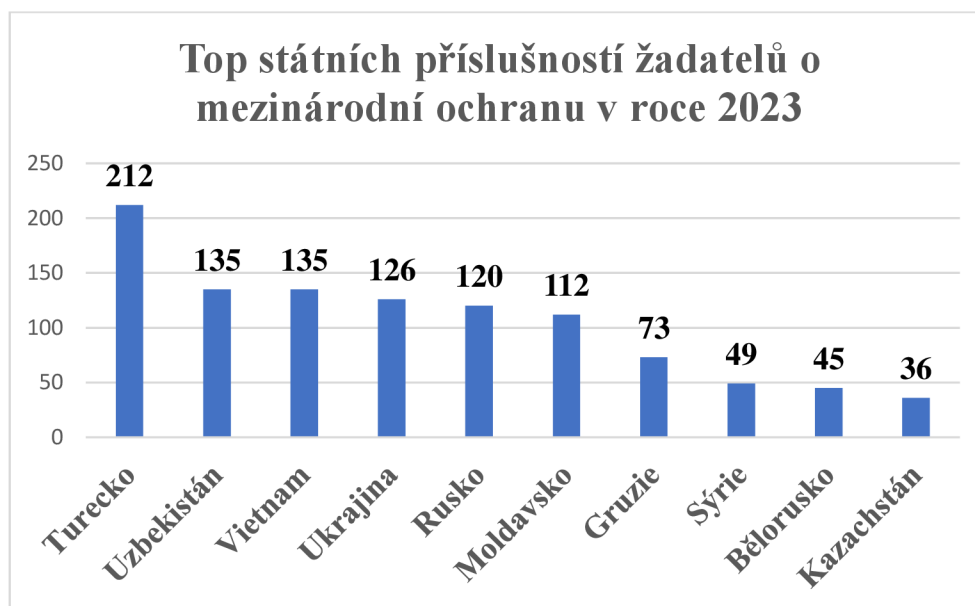
<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

¹⁶⁸ ČIŽINSKÝ, Pavel a kol. Cizinecké právo, Praha: Linde, 2012. s. 144.

¹⁶⁹ CHMELÍČKOVÁ, N., VOTOČKOVÁ, V. Zákon o azylu. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 66.

kontextu. Možnost podávat žádosti o doplňkovou ochranu by vedla pouze k matematickému zlepšení statistiky, nikoli k podstatné změně v přístupu k azylu.

Graf č. 13 – Top státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2023¹⁷⁰

7. Úvahy nad novým cizineckým zákonem de lege ferenda

V následující části se budou zkoumat úvahy týkající se nového cizineckého zákona. Ministerstvo vnitra České republiky (MV ČR) v lednu 2024 oznámilo dokončení přepracované verze zákona a navrhlo jeho účinnost od 1. ledna 2026.¹⁷¹ Motivací pro revizi byla zastaralost a nepřehlednost stávající legislativy. Hlavním cílem této kapitoly bude posoudit cíle přepracování legislativy, kterých se ministerstvo vnitra snaží dosáhnout, identifikovat slabiny stávající právní úpravy a navrhnout možnosti jejich řešení.

Legislativní změna ovlivní všechny cizince pobývající nebo plánující přistěhování na území ČR. Ke konci března 2024 nebyl návrh zákona ještě veřejně přístupný, avšak MV ČR nastínilo hlavní oblasti, kde lze očekávat zásadní právní změny po přijetí nové legislativy.¹⁷² Přestože se očekávají tyto změny, zatím se neplánuje změna obecných podmínek pro získání pobytového oprávnění v rámci nového zákona.¹⁷³

¹⁷⁰ Čtvrtletní zpráva o migraci. IV 2022.

Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

¹⁷¹ Ministerstvo vnitra dokončilo nový zákon upravující pobyt cizinců na území ČR. Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. mvcr.cz, 23. ledna 2024. [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-dokoncil-novy-zakon-upravujici-pobyt-cizincu-na-uzemi-cr.aspx>.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ LEGS. Návrh nového cizineckého zákona. Právní rozhledy 10/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

7.1 Institut garanta pobytu

Zavedení institutu garanta pobytu je významnou novinkou, která vyžaduje pozornost. Tento koncept zahrnuje subjekty, jako jsou zaměstnavatelé, vzdělávací instituce, kulturní a sportovní centra, které mají zájem na migraci cizinců do České republiky¹⁷⁴. V současné době se tyto subjekty podílejí na procesu získání pobytového oprávnění pro cizince pouze okrajově, jejich role spočívá většinou v osvědčení účelu pobytu cizince, jako je například zápis studenta ke studiu na vysoké škole.

Nová legislativa si klade za cíl zvýšit míru odpovědnosti těchto subjektů tím, že je ustanoví jako garanty pobytu.¹⁷⁵ Garanti by měli působit jako prostředníci mezi cizincem a správním orgánem, což by teoreticky mělo usnadnit komunikaci a proces získávání pobytového oprávnění.¹⁷⁶ Nicméně porušení nebo neplnění povinností ze strany těchto garantů by mělo za následek ztrátu jejich způsobilosti vykonávat tuto roli,¹⁷⁷ což by mohlo nepříznivě ovlivnit situaci cizinců.

Z těchto důvodů docházím k závěru, že zavedení institutu garanta pobytu může být problematické. Pro subjekty, které se pravidelně podílejí na procesech s velkým počtem cizinců, může představovat značnou administrativní zátěž. Navíc neexistují jasné důkazy, že by tato změna zjednodušila cizincům získání pobytových oprávnění. Spíše se zdá, že by mohla vést k zvýšení byrokracie a povinností jak pro cizince, tak pro osvědčující subjekty.

7.2 Digitalizace pobytové agendy

Dalším klíčovým cílem návrhu zákona je digitalizace pobytové agendy s cílem snížit administrativní zátěž úřadů. Pro tento účel se plánuje zřízení Integrovaného cizineckého agendového systému (ICAS), který bude spravován MVČR.¹⁷⁸ Cizincům i garancím bude uložena povinnost založit si cizinecký účet, který má sloužit jako prostředek komunikace s úřady a pro podávání různých podání či získávání informací o průběhu řízení.¹⁷⁹

Významný problém představuje zatížení pracovišť OAMP, které komplikuje život cizinců v ČR. Přínos nového informačního systému pro snížení této zátěže není zcela jasný,

¹⁷⁴ LEGS. Návrh nového cizineckého zákona. Právní rozhledy 10/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ Návrh nového cizineckého zákona. Mgr. Petr Merta. solers.legal, [online] [cit. 5. března 2024]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

¹⁷⁷ LEGS. Návrh nového cizineckého zákona. Právní rozhledy 10/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

¹⁷⁸ C. H. Beck. Nový cizinecký zákon. Právní zpravodaj 75/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

¹⁷⁹ LEGS. Návrh nového cizineckého zákona. Právní rozhledy 10/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

vzhledem k tomu, že cizinci již mají možnost elektronické komunikace s orgány prostřednictvím datových schránek. Zda se zavedením ICAS podstatně sníží administrativní zátěž, zůstává otázkou, zvláště když některé úkony vyžadují osobní přítomnost žadatele, což se může jevit jako protiklad k cílům digitalizace.¹⁸⁰

Vítaným vývojem by bylo, pokud by nový systém umožnil podávání žádostí o pobytové oprávnění ze zahraničí, což by mohlo zjednodušit proces pro cizince. Navíc, inspirace mezinárodně úspěšnými systémy, jako je korejský digitalizovaný systém elektronických víz K-ETA, by mohla být pro EU užitečná při vytváření podobných digitálních řešení pro žádosti o krátkodobá víza, což by přispělo ke zjednodušení a zefektivnění migračních procesů.¹⁸¹

7.3 Zastupování cizinců

Zákon se také věnuje problematice zastupování cizinců v pobytových řízeních před správními úřady. V praxi se ukazuje, že cizinci se často nechávají zastupovat zmocněnci bez dostatečných znalostí relevantní legislativy.¹⁸² Nová právní úprava má stanovit kritéria pro zastupování cizinců ve správním řízení, umožňující správním orgánům odmítnout neodborné zástupce, kteří se opakovaně účastní řízení, přičemž tato regulace nebude platit pro advokáty, registrované zástupce a neziskové organizace specializované na pobytovou agendu, poskytující bezplatnou právní pomoc.¹⁸³

Zpřísnění podmínek pro zastupování má zajistit, že cizinci budou v pobytových řízeních chráněni před laickým zastupováním, což považuji za pozitivní krok. Neprofesionální zástupci mohou představovat riziko pro cizince, kteří se snaží o legální pobyt v ČR. Proto je omezení laického zastupování a zajištění odborného zastupování v pobytových řízeních nezbytné pro ochranu práv a zájmů cizinců.¹⁸⁴

7.4 Fikce pobytu

Je důležité se zaměřit na problematiku fikce pobytu cizince. Fikce pobytu nastává, když cizinec má podle § 47 odst. 6 cizineckého zákona právo zdržovat se na území České republiky, ale nemá platný fyzický doklad prokazující legalitu svého pobytu.¹⁸⁵ V praxi se to týká situací, kdy cizinci vypršela platnost předchozího pobytového oprávnění a čekají na vydání nového dokladu během trvajícího řízení. Taková situace může výrazně ovlivnit každodenní život

¹⁸⁰ LEGS. Návrh nového cizineckého zákona. Právní rozhledy 10/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Návrh nového cizineckého zákona. Mgr. Petr Merta. [online] solers.legal, 9. srpna 2023 [cit. 15. března 2024]. Dostupné z: <https://www.solers.legal/blog/navrh-noveho-cizineckeho-zakona/>.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ § 47 odst. 6 zákona č. 326/1999 Sb.

cizince, omezuje ho v běžných aktivitách a komplikuje jeho interakci s administrativními a kontrolními orgány.

Problém se zvyšuje během kontrol cizinecké policie, které jsou prováděny s cílem odhalit nelegální migraci.¹⁸⁶ V takových případech může absence dokladu prokazujícího legalitu pobytu vést k nedorozuměním nebo dokonce k právním problémům pro cizince. Tato situace ukazuje na rozpor mezi legislativním uznáním práva cizince zdržovat se na území během rozhodování o žádosti a realitou, kde fikce pobytu není efektivně chráněna. Je třeba najít řešení, které umožní cizincům důstojně zvládnout toto přechodné období bez zbytečných právních a administrativních obtíží.

Stávající právní úprava poskytuje jako řešení vyznačení překlenovacího štítku do cestovního dokladu žadatele, který podal novou žádost o pobytové oprávnění a výslovně o to požádal na pracovišti OAMP.¹⁸⁷ Doba platnosti tohoto štítku není pevně stanovena a odpovídá předpokládané délce řízení, což v praxi často není dostatečné, zejména když se zahrne čas potřebný pro snímání biometrických údajů a převzetí dokladu.¹⁸⁸

Problém se zdá být v délce procesu mezi podáním žádosti a vydáním pobytového oprávnění. Jako řešení by mohlo sloužit zavedení možnosti vydávat průkazy o povolení k pobytu ve zkrácené lhůtě po kladném vyřízení žádosti. Tento přístup by nemusel hledat inspiraci v zahraniční praxi, protože vnitrostátní legislativa již umožňuje vydávání občanských průkazů, řidičských průkazů a cestovních dokladů ve zkrácené lhůtě za příplatek. Zpřístupnění této možnosti i pro cizince by mohlo pomoci snížit administrativní zátěž úřadů a zároveň zvýšit příjmy státního rozpočtu ČR.

7.5 Evidence občanů EU v Registru obyvatel

Změny v chystaném zákoně se dotknou také evidence cizinců v registru obyvatel. Podle plánovaného návrhu zákona budou občané EU, kteří plánují pobývat na území České republiky déle než 90 dnů, povinni požádat o registraci a vydání osvědčení. Tento krok má usnadnit státu evidenci občanů členských států EU pobývajících na území ČR.

Kromě toho bude zákon doplněn o ustanovení týkající se sankcí za nesplnění registrační povinnosti. Zavedení nového přestupku za nezaregistrování se má stát motivací pro cizince, aby splnili svou registrační povinnost a usnadnilo to státu správu a monitorování přítomnosti cizinců na svém území.¹⁸⁹

¹⁸⁶ § 164 odst. 1 písm. c) zákona č. 326/1999 Sb.

¹⁸⁷ Tamtéž, § 47 odst. 11

¹⁸⁸ Tamtéž, § 169 t odst. 7

¹⁸⁹ LEGS. Návrh nového cizineckého zákona. Právní rozhledy 10/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

7.6 Soudní přezkum proti rozhodnutím o neudělení dlouhodobého víza

V teoretické i praktické části byla zkoumána problematika ustanovení § 171 odst. 1 písm. a) cizineckého zákona, které vylučuje soudní přezkum rozhodnutí o neudělení víza. Toto ustanovení, navzdory neměnnému stanovisku Ústavního soudu, považuji za sporné a nelogické. Podle mého názoru kombinace správního uvážení a vyloučení soudního přezkumu pro rozhodnutí o neudělení dlouhodobých víz vytváří prostor pro potenciální zneužití diskreční pravomoci a omezuje žadatele o víza ve svém právu na soudní ochranu.

I když cizinci nemají garantované právo na vstup a pobyt na území ČR, nesmí to být důvodem pro diskriminaci žadatelů. Souhlasím s názorem P. Pořízka, že pokud žadatel splnil všechny podmínky pro udělení víza a neexistuje důvod pro jeho zamítnutí podle § 56 cizineckého zákona, nesmí správní orgán žádosti libovolně nevyhovět.¹⁹⁰ Existuje zde konflikt mezi diskrečním právem a ustanoveními § 56 cizineckého zákona.

Pokud stát chce zpřísnovat podmínky pro vstup cizinců na své území, měl by to činit rozšířením kritérií, které brání udělení povolení k pobytu delšímu než 90 dnů. Navíc je nejasné, proč by žádosti o dlouhodobá víza měly být právně méně chráněny než žádosti o dlouhodobý pobyt, i když obě mohou být podány na zastupitelském úřadě.

V souvislosti s tím se zdá být vhodné doporučit, aby nová právní úprava opustila tento přístup a zajistila vyváženou a spravedlivou právní ochranu pro všechny žadatele o pobyt na území ČR.

7.7 Duplicita v rámci právního řádu

Česká advokátní komora ve svých připomínkách k návrhu zákona poukázala na zbytečnou duplicitu, kterou přepracovaný zákon přináší, neboť se výrazně liší od ustanovení správního řádu a zavádí specifická pravidla pro řízení v pobytových věcech. Tento přístup vede k nepřehlednosti a složitosti právního předpisu¹⁹¹. Souhlasím s názorem advokátní komory a považuji za problematické vytváření dvou odlišných systémů pro občany ČR a cizince, což je v rozporu s cíli české azylové a migrační politiky.

Po analýze klíčových aspektů docházím k závěru, že rekonstrukce cizineckého zákona je nezbytná. Současná právní úprava o pobytu cizinců je kvůli četným novelizacím složitá a nepřehledná, což vyžaduje nahrazení stávajícího zákona novým předpisem. Věřím, že bude provedena důkladná práce na harmonizaci klíčových aspektů nového zákona tak, aby

¹⁹⁰ POŘÍZEK, P.: Brána nebo zábrana – problematické aspekty fungování systému Visapoint. In: Aktuální právní problémy azylového a cizineckého práva. Brno: Veřejný ochránce práv. 2016, s. 89.

¹⁹¹ Návrh nového cizineckého zákona. Mgr. Petr Merta. [online] solers.legal, 9. srpna 2023 [cit. 15. března 2024]. Dostupné z: <https://www.solers.legal/blog/navrh-noveho-cizineckeho-zakona/>.

odpovídaly jak potřebám České republiky, tak právům a zájmům cizinců, kteří v ČR legálně pobývají.

Závěr

Na začátku práce byly stanoveny dvě výzkumné otázky: zda je současná legislativa v oblasti azylové a migrační politiky efektivní a nakloněná cizincům, a zda se České republice podařilo vyrovnat s migrační krizí, která nastala v roce 2022. Z výzkumu vyplývá, že Česká republika se, ačkoli ne bez problémů, dokázala vyrovnat s migrační krizí. Současná regulace cizineckého práva byla identifikována jako zásadní pro zajištění bezpečného soužití cizinců s českými občany. Práce poukázala na klíčové právní problémy, kterým cizinci legálně pobývající na území ČR čelí, a naznačila, že provedená analýza může přispět k odstranění stávajících nedostatků. Z těchto zjištění lze usuzovat, že ačkoli jsou v české azylové a migrační politice stále výzvy, základní hypotézy práce se potvrdily, přičemž Česká republika dokázala zvládnout migrační krizi a současná legislativa částečně reflektuje potřebu cizinců.

Teoretická část poskytla stručný přehled cizineckého práva, který slouží jako úvod do tématu. Věřím, že v budoucnu se mi podaří práci rozšířit o další důležité aspekty a oblasti cizineckého práva, aby byla pro cizince čitelnějším a komplexnějším průvodcem, který jim umožní lépe porozumět svému právnímu postavení a právům a povinnostem, které jim v ČR přísluší.

Důležité je zdůraznit, že závěry této práce jsou krokem k lepšímu pochopení a řešení migrační problematiky v ČR. Analýza a výzkum představené v této práci ukazují, že i přes určité úspěchy v oblasti integrace a regulace migrace existují oblasti, které vyžadují další pozornost a zlepšení. Například, otázky integrace cizinců do společnosti, přístup k trhu práce a zajištění právní ochrany pro ty, kteří se ocitnou v těžkých situacích, zůstávají klíčovými výzvami pro českou migrační politiku.

Vzhledem k dynamickému vývoji mezinárodní situace a jejímu vlivu na migrační trendy je nezbytné, aby Česká republika neustále přizpůsobovala svou migrační a azylovou politiku aktuálním potřebám a výzvám. To zahrnuje nejen reakci na bezprostřední migrační krize, ale také dlouhodobé plánování a přípravu na možné budoucí scénáře. Aktivní a promyšlená migrační politika, podložená pečlivou analýzou a hodnocením, může významně přispět k sociální stabilitě a hospodářské prosperitě České republiky.

Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

EU – Evropská Unie

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

MV – Ministerstvo vnitra České republiky

PČR – Policie České republiky

OAMP MV ČR – Oddělení azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

NSS – Nejvyšší správní soud

ÚS – Ústavní soud

ČSÚ – Český statistický úřad

odst. – odstavec

atd. – a tak dále

Sb. – sbírka zákonů

Seznam grafů

- Graf č. 1 – počet cizinců na území ČR podle statistik jednotlivých let
- Graf č. 2 – rozdělení počtu cizinci na základě oprávnění k pobytu ke dni 31. 12. 2021
- Graf č. 3 – rozdělení počtu cizinců na základě oprávnění k pobytu ke dni 31. 12. 2023
- Graf č. 4 – rozdělení počtu cizinců podle kategorií pobývajících cizinců ke dni 31. 12. 2021
- Graf č. 5 – rozdělení počtu cizinců podle kategorií pobývajících cizinců ke dni 31. 12. 2023
- Graf č. 6 – Top státních příslušnosti cizinců na území ČR ke dni 31.12.2021
- Graf č. 7 – Top státních příslušnosti cizinců na území ČR ke dni 31.12.2022
- Graf č. 8 – Top státních příslušnosti cizinců na území ČR ke dni 31.12.2023
- Graf č. 9 – počet podaných žádosti o udělení mezinárodní ochrany a počet udělených azylů v období 2004-2022
- Graf č. 10 – Top státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2020
- Graf č. 11 – Top státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2021
- Graf č. 12 – Top státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2022
- Graf č. 13 - Top státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2023

Seznam použitých zdrojů a literatury

Vědecká literatura

- ČIŽINSKY, Pavel a kol. Cizinecké právo, Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-887-1. 373 s.
- BUDILOVÁ, L., HIRT, T. Policista v multikulturním prostředí. Praha: Odbor bezpečnostní politiky a Odbor azylové a migrační politiky MVČR, 2005. ISBN: 80-903510-1-8. 99 s.
- BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. 308 s. Monografie, sv. č. 15. ISBN 80-210-3875-6.
- DANĚK, Matěj, Magdaléna VYŠKOVSKÁ a Jaroslava FOJTÍKOVÁ. Zaměstnávání cizinců na území České republiky. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, [2020]. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-269-4. 455 s.
- BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. Pobytová oprávnění studentů v České republice. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2020, 201 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Edice Scientia, sv. č. 701. ISBN 978-80-210-9775-9 (brož.), 978-80-210-9776-6 (online).
- PORÍZEK, P.: Brána nebo zábrana – problematické aspekty fungování systému Visapoint. In: Aktuální právní problémy azylového a cizineckého práva. Brno: Veřejný ochránce práv. 2016. ISBN 978-80-87949-35-1. s. 11-123.
- CHMELÍČKOVÁ, N., VOTOČKOVÁ, V. Zákon o azylu. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 978-80-7552-479-9. 296 s.
- Cizinecké právo: česká legislativa: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-776-4. 519 s.

Kvalifikační práce

- JELÍNKOVÁ, Lucie. Právní postavení cizinců v ČR. Bakalářská práce. Praha 2021. s. 11. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/wkfp9/Pravni_uprava_pobytu_cizincu_v_CR_bp.pdf.
- VÁCHUT, Petr. Migrační a azylová politika České republiky. Bakalářská práce. Brno 2021. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/hinyd/BP_Migracni_a_azylova_politika_CR.pdf.
- DUBEN, Lukáš. Současný vývoj nelegální migrace v České republice a její podíl na protiprávní činnosti. Bakalářská práce. Praha 2023. Dostupné z: <https://theses.cz/id/teox5q/?lang=en>.

- HAMBÁLEK, František. Právní úprava podnikání cizinců na území České republiky. Diplomová práce. Plzeň 2023. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/hinyd/BP_Migracni_a_azylova_politika_CR.pdf.
- PASTOREK, Štěpán. Zaměstnávání cizinců ze třetích zemí. Rigorózní práce. Praha 2019. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/115893>.
- MJARTAN, Petr. Cizinecké procesní právo se zaměřením na odchylky od správního řádu. Rigorózní práce. Olomouc 2017. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/hinyd/BP_Migracni_a_azylova_politika_CR.pdf.

Judikatura

- Rozsudek NSS ze dne 3. července 2014, sp. zn. 9 Azs 154/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2004, sp. zn. 5 A 69/2001
- Rozsudek NSS ze dne 14. července 2014, sp. zn. 2 Azs 67/2017
- Nález ÚS ze dne 14. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11
- Nález ÚS ze dne 9. prosince 2014, sp. zn. Pl. ÚS 26/07
- ESLP: rozsudek senátu ESLP ze dne 10. 3. 2011, *Kiyutin proti Rusku*, č. 2700/10, (2011)
- ESLP: rozsudek senátu ESLP ze dne 21. 12. 2001, *inter alia, Sen proti Nizozemsku*, č. 31465/96, (2001)

Internetové zdroje

- Strategie migrační politiky České republiky [online] mvcr.cz, [cit. 4. února 2024] ISBN – 978-80-86466-83-5, Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>.
- Jak probíhá azylové řízení v České republice a odkud žadatelé pocházejí. pravo21.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/jak-probiha-azylove-rizeni-v-ceske-republice-a-odkud-zadatele-pochazeji>.
- LEGS. Návrh nového cizineckého zákona. Právní rozhledy 10/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/search-results.seam>.
- C. H. Beck. Nový cizinecký zákon. Právní zpravodaj 75/2023. beck-online.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/search-results.seam>.
- Čtvrtletní zpráva o migraci. IV. 2021. Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>

- Čtvrtletní zpráva o migraci. IV. 2021. Ministerstvo vnitra České republiky. mvcr.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.
- Čtvrtletní zpráva o migraci. IV. 2022. Ministerstvo vnitra České republiky. mvcr.cz, [online] [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.
- Čtvrtletní zpráva o migraci. IV. 2023. Ministerstvo vnitra České republiky. [online] mvcr.cz, [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.
- Ministerstvo vnitra dokončilo nový zákon upravující pobyt cizinců na území ČR. Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. mvcr.cz, 23. ledna 2024. [cit. 11. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-dokoncilono-novy-zakon-upravujici-pobyt-cizincu-na-uzemi-cr.aspx>.

Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu)
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon Národního shromáždění 52/1935 Sb. z. n., o pobytu cizinců
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 52/1949 Sb. o hlášení obyvatelstva a o povolování pobytu cizincům
- Zákon č. 68/1965 Sb., o pobytu cizinců na území Československé socialistické republiky,
- Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní republiky
- Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky č. 322/2017 Sb., ve znění vyhlášky č. 468/2022 Sb.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou azylové a migrační politiky České republiky. Teoretická část poskytuje přehled a komparaci vybraných typů pobytových oprávnění podle platného cizineckého zákona a zkoumá klíčové aspekty řízení ve věcech pobytu cizinců. V praktické části se autor soustředí na právní posouzení judikatury v oblasti cizineckého práva a analyzuje aktuální statistické údaje o vývoji migrace, azylu a dočasné ochrany. Zvláštní pozornost je věnována úvahám de lege ferenda, kde autor prezentuje svůj pohled na stávající právní úpravu a identifikuje její nedostatky. Práce předkládá návrhy na změny v legislativě, které by měly zajistit efektivnější a spravedlivější řešení problematiky pobytu cizinců v České republice.

Klíčová slova: cizinec, cizinecký zákon, dlouhodobý pobyt, správní orgán

Abstract

This bachelor thesis deals with the analysis of asylum and migration policy in the Czech Republic. The theoretical part provides an overview and comparison of selected types of residence permits according to the current foreign law and examines the key aspects of proceedings in the matters of foreigners' residence. In the practical part, the author focuses on the legal assessment of case law in the field of foreign law and analyzes current statistical data on migration, asylum, and temporary protection development. Special attention is given to de lege ferenda considerations, where the author presents his view on the current legal regulation and identifies its shortcomings. The thesis presents proposals for changes in legislation that should ensure a more efficient and fair resolution of the issue of foreigners' residence in the Czech Republic.

Keywords: foreigner, Act on the Residence of Foreigners, long-term residence, administrative authority